EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Laupäeval, 19. juunil 1971

Nr. 48 (3633) 13. aastakäik

Konsistoorium avab koguduste KANDIDAADID

14. juunil oli lõpptähtaeg peapiiskopi kandidaatide esitamiseks. Nagu EPL kuuleb, tuleb EELK konsistoorium kokku 22. juunil, et avada koguduste poolt esitatud kandidaatide ümbrikud umbes 23. juunil või selle järel saavad teatavaks esitatute nimed ja isik või isikud, kes lähevad valimisele. Statuudi järele pöördub konsistoorium kõigepealt esitatud isikute poole, et küsida nende nõusolekut kandideerimiseks.

Tegelikult on olukord kujunenud nii, et just selles punktis on tegelikud sündmused valimiskorrast kaugele ette jõudnud. Terve rida võimalikke, kuid ametlikult esitamata "võimalikke kandidaate" on avalikult deklareerinud, et nad ei soovi kandideerida. See käib eriti Ameerika mandri kohta, kus praostid USA-s leppisid kokku et nad kumbki ei kandideeri ja esitasid Stockholmi koguduse õpetaja Konrad Veemi kandidatuuri. Ka prof. Arthur Vööbus teatas, et ta on nendele solidaarne.

Viimasena teatas Sudbury koguduse poolt Kanadas esitatud Montreali koguduse õpetaja Karl Raudsepp "Meie Elu" veergudel, et ka temal ei ole kogudusele oma nõusolekut andnud tema nime ülesseadmiseks. USA-st teatatakse samal ajal, et keeldunud on ka Inglismaa praost dr. Jaak Taul ning EELK Saksamaa praost.

Seega, kui uskuda USA-informatsiooni, on lahtiseks jäänud veel vaid Rootsi praostkonna ja Austraalia praostkonna seisukohad. Nagu eelnevast nähtub, on valimised kujunenud peamiselt "praostkondade valimiseks" selles mõttes, et praostid ja praostkonna sinodid võtavad kandidaatide osas seisukohti, mitte aga kogudused individuaalselt, nagu see on toimunud tavaliselt, sest praostkonnad on soovitanud oma kogudustele koonduda nende kandidaadi taha, kuigi vormiliselt viimastel on õigus asuda eriseisukohale.

Konsistooriumi ringkiri on tekitanud Ameerikas irritatsiooni ja ei mõisteta, kuidas soovitud oleks "valimiskäigu suunamine' 'ja mitte kooskõlas demokraatliku printsiibiga.

Kuuldavasti on Ameerikas asuvad konsistooriumi liikmed oma seisukoha kaitseks saatnud kirja konsistooriumile. Teatavasti Konsistooriumi enamik liikmeid asub Rootsis.

"Eestimaa KP" liikmeid on umbes 73 000

Moskva võimu Eestis esindab ja teostab Eestimaa Kommunistlik Partei (EKP), mille juhiks (ja nii ka Moskva asehalduriks) Eestis Ivan Käbin (kes ametlikult: EKP Keskkomitee esimene sekretär). Ka väärib märkimist, et see "Moskva esindus" ei ole Eesti NSV KP, vaid Eestimaa KP, et nii võimaldada sellesse kuulumine ka neile, kes ei ole Eesti NSV kodanikud.

Partei XVI kongressil seletas Ivan Käbin, et Eestimaa KP-sse kuulub praegu 73 168 kommunisti, sealhulgas 69 316 KP liiget ja 3 852 liikmekandidaati. Viimase viie aasta jooksul (XV ja XVI kongressi vaheajal) olevat EKP liikmete arv suurenenud ligikaudu 14 000 inimese võrra.

Partei liikmeist kaks kolmandikku töötavat materiaalse tootmise sfääris. Umbes 36 protsenti uusi liikmeid olevat võetud parteisse komsomoli kaudu. Komsomoli koosseisu kuuluvat praegu 112 000 noort. Väiksema kui viieaastase staazhiga liikmed moodustavat 28 protsenti Eestimaa KP koosseisust. Partei organisatsiooni. See arv näitab, kui aktiivselt KP tungib kõikjale ja kõigisse rahvakuuluvat ligi 2 700 algorganisatsiooni.

Eestimaa KP keskkomitee koosseiva elualadesse.

su kuulub 117 isikut, kelledest 25 omavad vene nimed. Keskkomitee liikmekandidaate on 58, kelledest 10-nel on vene nimed. Liikmekandidaatide hulka kuuluvad ka kirjanik V. Beekman, näitleja-laulja G. Ots ja helilooja J. Rääts. Ajalehe "Rahva Hääl" peatoimetajaks kinnitati EKP XVI kongressil A. Saaremägi (kes on ka Eesti NSV Ajakirjanike Liidu esimees), ajalehe "Sovjetskaja Estonia" toimetajaks J. Jürna ja ajakirja "Eesti Kommunist' 'peatoimetajaks H. Haug.

Eestimaa KP XVI kongressist võttis osa 711 delegaati, neist 668 otsustava hääleõigusega ja 43 nõuandva hääleõigusega. Suurima delegatsioonina esines kongressil Tallinna KP

Järg. lhk. 2.

Pensionile pärast 45 aastast õpetajaametit minevat Leini Mälku tänasid kooli ja kolleegide nimel koolijuhataja Udo Juuno (keskel) ja õp. Henno Kirikmäe (vasakul). (EPL-foto Tippo)

UUS LEND Stockholmi eesti koolist

Stockholmi Eesti Algkool saatis oma järjekordse lennu välja — 15 õpilast — reedel, 11. juunil piduliku aktusega Soome Maja (end. KFUM) saalis. Samaaegselt läks kogu kooli pere suvepuhkusele. Koolist lahkus veel õpetaja Leini Mälk pärast 26 aastast teenistust Stockholmi eesti algkooli juures ja üldse 45-aastast tegevust pedagoogina, olles jõudnud pensioni ikka. Koolijuhataja Udo Juuno tänas teda pikaaegse hea ja truu teenistuse eest, kollegide poolt anti talle üle auadress ja sülemik lilli, Eesti Rahvusfond hindas tema tööd ERF hõbemärgiga, mille üle andis dr. Johan Ungerson.

Tänavuse lennu parimaiks lõpetajaiks olid Merike Raudsepp ja Peeter Paljak, kelledest traditsioonilise kuldkella sai autasuks esimene. Muusikat harrastavaile noortele oli Eesti Komitee määranud preemiaks kolm Juhan Aaviku "Eesti Muusika Ajalugu", millised said Merike Raudsepp, Katrin Vallas ja Peeter Paljak. Eesti Kirjanike Kooperatiiv kinkis kõigile lõpetajaile mälestusraamatud. Raamatuid annetas veel kooli vana sõber kol. Villem Saarsen. Vaata kirjutis lhk. 3.

M. Trepp E. Maja esimees

Stockholmi Eesti Maja aktsiaseltsi uus juhatuse esimesel koosolekul 3. juunil valiti tervislikel põhjusil lahkunud teeneka esimehe Voldemar Kase asemele uueks esimeheks tsiviilinsener Meemo Trepp, kes ka varem Eesti Maja juhatusse on kuulunud ja viimasel peakoosolekul sai enim hääli.

Abiesimeheks valiti pol.mag. Leo Moks ning asjaajajaks direktoriks tagasi Boris Görman. Teised juhatusliikmed on Albert Meerik, Ivar Multer, Nikolai Suursööt ja Ludwig Warrik.

Juhatus moodustas kolm komisjoni Eesti Maja asjade ajamiseks — tehniline, haldus- ja planeerimiskomisjon.

P. Raska SURNUD

Stockholmis Rosenlundi haiglas suri neljapäeva hommikul end. Tartu koolinõunik ja tuntud koolitegelane Prits Raska. Kadunu oleks saanud 3. juulil 83 aastasek.

Selgitus materjal KADUS

Balti küüditusjumalateenistusel 14. juunil Stockholmi Engelbrekti kirikus, toimus salapärane selgitusmaterjali kadumine, mis viitas ilmselt sabotaazhile.

Nimelt pani Eesti Rahvusfondi büroojuhataja A. Kiidla pool tundi enne jumalateenistuse algust välja kiriku mõlema ukse juurde laudadele nii eesti- kui rootsikeelset selgitusmaterjali. Rootsikeelset materjali oli kummagi ukse juures umbes 250 eksemplari. Kuna ta ise kahel pool ei saanud olla, siis jäi ühe ukse juures laud "iseteenindusliikuks", olukord, mis viis faktilise olukorrani,et jumalateenistuse alguseks oli sealt kogu rootsikeelne materjal tundmatu käe poolt kõrvale toimetatud. Järele oli jäetud aga eestikeelsed broshüürid, mis viitab sellele, et tegemist ei olnud eestlasega.

Tutvus rootsi kodukaitsega

Eesti noorte laskespordilaagris oli Küülalislektoriks rootsi Hemvärneti, Lottakåri ja teiste kodukaitse organisatsioone instruktor, eestlasest leitnant Ago Lepik, kes tutvustas eesti noortele relvade materiaalosi, samuti tutvustades rootsi vabatahtliku riigikaitse 27 organisatsiooni, millistega saab liituda juba 12-15 aastaselt. Pildil jälgivad hr. Lepikut vasakult Harald Pödrus, Leida-Maarja Helberg, Marika Pohlu ja Merje Piekkala. (EPL-foto Ants Paas).

EPL *19. juunil 1971*

LONDONI ESINDUS

Põhjendatud mure Eesti Vabariigi Londoni-saatkonna tuleviku pärast, mis tekkis saadiku August Torma ja temale kiiresti järgnenud chargé d'affaires'i Ernst Sarepera surmaga, ei ole paraku lahtunud Briti valitsuse teadaandega, et saatkonna kauaaegset ametnikku August Bergmani aktsepteeritakse saatkonna administratiivshefina ka edaspidi, mis tähendab saatkonna tegevuse jätkamist. Kuigi see sisuliselt tähendab meie esinduse edasipüsimist, siis ometi teisel ja madalamal pinnal kui varem. Küsimus seisneb lihtsalt selles, et kui Briti valitsus jääb sedalaadi suhtsessiooni juurde ja ei aktsepteeri näit. ka iseseisvuse ajal diplomaatilisse teenistusse kuulunud isikuid, siis võib see taseme langemine muutuda saatkonna tegevuse lõppemisena, kuna ju ka aktsepteeritud administratiivsheff August Bergman on juba auväärses eas — üle 80 eluaasta. Ja seda ilma, et Briti valitsus oleks teinud mingit drastilist sulgemise otsust.

Teame, et seda sulgemise otsust on ajanud taga eesti rahva vaenlased. Kui Kossögin Londonis kauples balti kulla ümber Briti tööerakondliku valitsusega, siis oli ta kaasa võtnud ka oma quislingu Eestis Klaussoni, lootuses selle mehe ettenäitamisega sundida inglasi loobuma Eesti Vabariigi tunnustamisest ja seda asendama N. Liidu liiduvabariigi tunnustamisega. Ei ole kahtlust ka, et E.V. akrediteeritud esindajate ootamatu surmaga avanenud võimaluste puhul ei puudunud meie vaenlaste katsed ometi kord eesmärki saavutada. Ent ka seekord oli neil tagasilöök, sest Briti valitsus, seekord konservatiivne, ei ole läinud vene ülemvõimu tunnustamiseni Eestis ja teistes Balti riikides. See tähendab, et de jure eesti rahva iseseisvusele ja Eesti Vabariigile on jatkuvalt kehtiv. Samal ajal ei soovi inglise valitsus ilmselt tunnustada ka balti eksiilvalitsusi. Sellegipoolest on seisukohavõtus positiivne moment just see, et Eesti de jure staatus Inglismaal ei ole ka seekord muutunud.

Kui Briti valitsusel on aus tahe selles punktis hoida oma liitlase USA liini, siis on muidugi lahendus kantseleiülema aktsepteerimisega pisut üllatav, kuna saatkonnas nüüd puudub diplomaatiline personal, mis ju oleks normaalne nende fuktsioonide täitmisel, kus saatkonnal on kontakt Foreign Officeiga. Londoni "Eesti Hääles" käsitles neid küsimusi O. Kerson, kes teeb kaudse etteheite, nagu oleksid eestipoolsed küsimuse lahendajad ise algatanud lahendusviisi, milleni jõudis Foreign Office. Muidugi ei ole arusaadavail põhjusil avaldatud köneluste sisu, kuid võib ette kujutada, et E.V. esindaja USA-s Ernst Jaakson esmajoones võitles saatkonna kui niisuguse püsimise eest avades kõiki võimalikke teid. Sellepärast, et selle säilumine tähendab Inglismaa muutumatut hoiakut Balti küsimuses, teiselt poolt aga avab võimaluse edaspidiseks parema lahenduse otsimiseks, kus ka diplomaatiline esindamine saaks korraldatud. Kerson loeb üles meie diplomaadid, kes kuuluvad iseseisvuse ajal akrediteeritute hulka, pidades m.h. võimalikuks kombinatsiooni, kus chargé d'affaires ülesandeid võiks täita titulaarselt mõni väljaspool asuv diplomaat — ta nimetab siin E.V. esindajat Madridis dr. Villibald Rauda, kes on varem kuulunud saatkonnanõunikuna Londoni saatkonna koosseisu. Muidugi ei mängi niipalju rolli diplomaadi asukoht, kui just võimalus temale tunnustust saada. Ei ole kahtlust, et taotlused selles suunas peaksid jatkuma. Võimaluste hulka peaks ju näit. kuuluma ka lahendus, kus Londoni-saatkonna vormiliseks shefiks võiks olla kasvõi E.V. esindaja USA-s ise või siis tema abi.

Küsimus, kuidas garanteerida E. V. Londoni saatkonna tegevuse jatkamist pikemas perspektiivis ei luba meil käsi rüppe panna.

KLA

L. Männik doktoriks

TORONTO (VES) — Toronto ülikoolis kaitses doktori väitekirja mag. Lennart Männik Ph.D. kraadi saamiseks füüsika alal. Teema oli: "The Pressure-Induced 1 Band of Carbon Dioxide; Evidence for CO2-CO2 Dimers in the Locked T Position".

Väitekiri on molekulaarse spektroskoopia alalt. Töös uuritakse survest põhjustatud absorbeerimise muudatusi gaasilises karbon dioksiidis temperatuuri ja surve esinevate tingimuste juures.

Värske doktor sündis 8. nov. 1944 Rootsis. Tuli Kanadasse 1952 Iirimaalt. Oma hariduse ta on saanud Kanadas. Lõpetas Humberside Collegiate Inst. Torontos 1961, mille järele jätkas õpinguid Toronto ülikoolis tehnilise füüsika alal, saades seleks General Motors stipendiumi 4 aastaks. Ülikooli lõpetas BASc kraadiga 1965. Edasiõppimiseks sai ta Ontario provintsiaalvalitsuse kõrgema stipendiumi ja saavutas MSc kraadi füüsika alal 1966 samas ülikoolis. Teaduslik ettevalmistus doktorikraadiks toimus Canadian National Research Council stipendiaadina 3-3600 doll. aastas.

Väitekirja arutlemisest ja suulisest eksamineerimisest võttis osa 10 professorit, nende hulgas eestlasest prof. V. Soots. Ta jääb suveks ülikooli juurde uurimistööle. Edaspidised kavatsused selguvad hiljem.

Akadeemiliselt kuulub dr. L.Männik Eesti Üliõpilaste Seltsi.

USA taandub L.-Koreast?

NEW YORK (VES) — Vietnami sõja kõrval on vähe tähelepanu pühendatud Koreale, kus Korea sõjast saadik viibib USA üksusi, et tõkestada kommunistide uut rünnakut Lõuna-Korea vastu. Kokkuleppel Lõuna-Koreaga tõmbab Ameerika oma väed kaht Koread poolitavalt n.n. vaherahu joonelt tagasi 30. juuniks, mil siis Lõuna-Korea üksused võtavad piirijoone kaitsmise täielikult enda ölgadele.

Seoses USA vägede lahkumisega ütles Lõuna-Korea president Park: "On juba ajalooline tõde, et inimesed, kes soovivad olla vabad ja iseseisvad, peavad pidevalt kannatama agressioonide all."

Mõned Kaug-Ida korrespondendid arvavad, et USA vägede täieliku lahkumisega jääb vaid oodata kommunistide uut agressiooni. See võib tulla nüüd seda kergemini, et USA rahvas, tüdinud Vietnami sõjast, ei soovi enam kergesti sekkuda uutes sõdades.

● **Milwaukee, USA, rahvusgrupi esimehesk on Koidula Mäeste.**

KIRIKLIKE teateid

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Jumalat. 20.6 jääb ära 24/6 kl. 18 surnuaiapühа kog. matusepaigal Metsakalmistul, kog. öp., laululehed. Usulised raadiosaated igal pühap., teisip. ja reedel kl. 18.30 -18.45 lühilainel 25 m. Trans World Radio. Piiblisalmid tel. 08/21 22 77.

BORÅS: Carolis küüditamise 30-nda aastap. jumalat. 20/6 kl. 15 öp. O. Kodres, laulur.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK

STOCKHOLM: Jakobi kiriku kabelis liturgia 20/6 kl. 11, ülempr. M. Juhkam.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Bråvallag. 11, jumalat. 20/6 kl.11, H. Laur.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37, jumalat. 20/6 kl. 15, O. Loogna.

ALINGSÅS: KFUM aula, Östra Kyrkog. 8 B jumalat. 20/6 kl. 11, A. Milder, ödede trio, Kristuse surma mälest.

ESKILSTUNA: Nelipühi Kirik Filadelfia, Smedjeg. 23, jumalat. 20/6 kl. 13, Allan Laur, noortelaule.

GTÖEBORG: Blå Bandeti saalis, Erik Dahlbergsg. 10, jumalat. 20/6 kl. 11, A. Vaim.

GÖTEBORG: Smyrna Nelipühikog. Parkg. 1 kog. tund 19/6 kl. 18, jumalat. 20/6 kl. 17, A. Milder, soloduett- ja koorilaule.

NORRKÖPING: Tabernaakel, Kungsg. 26, jumalat. 20/6 kl. 17, E. Medri jt. Eesti Osak., Bråddg. 54 palvet. 19/6 kl. 18, köneleb helilindilt K. Raid.

Eesti Majas suvevaheaeg

Stockholmi Eesti Maja Klubi ei nelaud suleti suvevaheajaks 15. juunil. Klubi avatakse augustikuus — täpne kuupäev teatakse hiljem.

Eesti KP

lgus lk. 1

delegatsioon. Mandaatkomisjoni aruandes üteldakse, et Tallinna parteiorganisatsioon ühendavat ligi kolmandiku Eesti kommunistidest. Naisi oli delegaatide hulgas 169, kes moodustasid 23,7 protsenti delegaatide üldarvust.

Mandaatkomisjoni aruanne näitas ka seda, et kongressi delegaatideks on valitud üheksa rahvuse esindajad... Selles avaldub kõigi meie maa rahvaste esindajate aktiivne koostöö. Kuid enneköike on see siiski kinnitus, kui kirev on oma koosseisult Eestimaa KP liikmeskond. Ei ole kahtlust, et umbes poole Eestimaa KP liikmeist moodustavad venelased ja teised vööraд ning venemaa eestlased, ja ainult poole n.n. omamaa inimesed. Ka vääarib tähelepanu see (kui võrdleme KP ja komsomoli liikmete arvu), et enamik noorkommuniste ei astu parteisse.

Eestimaa KP keskkomitee büroo (ehk n.n. poliitbüroo) liikmeiks on N. Johanson (KP Tallinna Linnakomitee esimene sekretär), V. Klauson (ministrite nõukogu esimees), I. Käbin, K. Lebedev (keskkomitee teine sekretär), L. Lantsman (ametiühingute nõukogu esimees), O. Merimaa (rahvakontrolli komitee esimees), A. Vader (ülemnõukogu presiidiumi esimees), E. Tõnurist (ministrite nõukogu esimehe esimene asetäitja) ja F. Ushanjov, K. Vaino ja V. Väljas, kes kõik keskkomitee sekretärid.Büroo liikmekandidaatideks on A. Purga (komsomoli esimene sekretär) ja L. Shishov (keskkomitee parteiorganisatsioonilise töö osakonna juhataja).

500 KÜÜDITAMISTE JUMALATEENISTUSEL

Leena Schönberg lugemas ikestatute apelli, tema taga Balti riikide rahvuslipud, midahoiavad rahvariideis neiud. (EPL-foto Lepper)

Küüditamispäeval, 14. juunil, toimus Stockholmi Engelbrekti kirikus traditsiooniline mälestusjumalateenistus, millest sel aastal osavõtjaid oli märksa rohkem kui mullu — kogunes umbes pooltuhat eestlast, lätlast ja leedulast ning nende rootsi sõpru.

Jumalateenistusel teenisid rootsi kontraktpraost David Svenungsson, läti praost Janis Ternis, läti praost Oskars Sakarnis, eesti abipraost Konrad Veem ja ortodokskiriku esindajana ülempreester Martin Juhkam.

Jumalateenistust kaunistas Stockholmi Eesti Meeskoor Lembit Leetmaa juhatusel, lauldes Saebelmani "Helde isa" ja Tobiase võimsa "Eks teie tea". Orelil saatis Harri Kiisk.

Kiriku altari ees valvasid eesti ja läti skaudid ja gaidid kolme maa rahvuslippe — eesti, läti ja leedu lipud.

Ikestatute organisatsioonide küüditamispäeva puhul avaldatud apelli luges ette ERF juhatusliige Leena Schönberg.

Jumalateenistus lõppes kolme balti rahva rahvushümnide laulmisega oreli saatel.

Gümnaasium ja keeleinstituut uutes ruumides

21. juunist alates asub Stockholmi Eesti Gümnaasiumi kantselei ja Eesti Kirjanduse Komitee uutes ruumides Tulegatan 20, 113 53 Stockholm, telefon 31 14 71.

Stockholmi Ülikooli juures tegutseva Soome institutsiooni eesti osakonna, samuti Eesti Keele ja Kirjanduse Instituudi uus aadress on samast kuupäevast: Stockholms Universitet, Finska Institutionen, Estniska avd., Fack, 104 05 Stockholm ja telefon växel 15 01 60.

Ilmus suvelugemiseks

Arvi Kork
RELVALOOD
ehk
Sõjasulaste seiklusi
288 lhk., hind köit. kr. 27:—, br. kr. 20:—

EESTI KIRJANIKE KOOPERATIIV

EESTI KIRJANIKE KOOPERATIIV
Fack 1, 220 03 Lund 3
Pg. 43 37 71

Suvemaja

suvekülas Fåröl, Sudersandi rannal väljaüürida 19/7—7/8-ni. Vast. tel. 08/21 84 46 kl. 9—17.

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja (ansv. utg.) Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120, 631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00 —0, Eesti Päevaleht Förlags AB, Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 129:-
Termin (4 kuud) ..... kr. 45:-
Kuu ..... kr. 12:-

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1971

Sulemehe mälestusi

Ajakirjanik Arno Raag, pikaajaline "Postimehe" toimetuse liige, on juba Saksamaal olles välja andnud kaks köidet mälestusi. "Kodu katuse all" (1046) kirjeldab autori kodukohta Põhja-Tartumaal, lapse elamusi ja esimese maailmasõja kajastusi. Teine, õhuke "Kodumaal maapaos" (1947) kujutab autori põgenemist saksa poliitilise politsei eest 1944. aastal, andes dramaatilise pildi sellest, kuidas tuli end samal ajal paosolekuga kaitsta sakslaste ja põgeneda ründavate punaarmeelaste eest.

Käesolev raamat on nagu eelmiste vahelüli, keskendatud autori ajakirjanduslikule tegevusele aastail 1921-39, niisiis ajakirjanikuks hakkamisest kuni Nõukogude baaside tulekuni.

Arno Raag on teravasilmaline vaatleja ja sündmuste asjalik kirjeldaja. Mälestuste jagunemine lühiepisoodideks, mis omaette tervikliikudeks teritatud, aitab heita nagu välkvalgust omaaegsele ajakirjanduslikule ja poliitilisele miljööle, üldtuntud ja vähetuntud isikutele, mitmetele üldsusele tundmatuks jäänud seikadele. Ka mõned kirjanduselu kulissidetagused pisiseigad leiavad valgustamist, saame skitseeritud portreid meie avaliku elu tegelastest ja kultuuri-isiksustest.

Huvitava vahemängu moodustab Raagi tegevus Narvas ilmuva "Postimehe" saba toimetajana. Näeme ühe meie provintsilinna elu-olu, tihti väiklasi intriige, "torme veeklaasis" ja mõistame, missuguste raskustega noorel ajakirjanikul sel korral tuli võidelda.

Jaan Tõnissoni isiksuse ümber koondub hulk peatükke raamatus. Tolle temperamentse ja iseendast vastuoksliku poliitiku ja ajakirjaniku suhtes lähevad ju teatavasti temaga kokkupuutunute arvamised teravalt lahku. Arno Raag hindab Tõnissoni positiivselt, aga mitte ilma kriitikata, siingi on mõningates episoodides antud edasi poliitilise võitleja inimlikke jooni. Huvitavat materjali sisaldavad peatükid nn. vaikiva oleku ajastust, mil "Postimees" sattus uute isandate kätte ja mille telgitagused seni avalikkusele teadmata. Samuti on põnevad kokkupuutumiste kirjeldused välismaa (nende hulgas N. Liidu) ajakirjanikega.

Autori enda poolt tagasihoidlikult "mõnekümneks mälestuskilluks" nimetatud mälestused moodustavad väärtusliku kultuuriloolise teose, mille asjalikkus on veenev ja usaldustäratav.

ARVO MÄGI

Koitjärvel Võidupüha pidustused

Göteborgi Põllumeeste Kogu poolt igalaastal korraldatud Võidupüha kokkutulek-pidu toimub käesoleval aastal laupäeval 3. juulil Koitjärvel.

Peo algus on kell 16 kohviku ruumes, kuid ilusa ilma puhul on võimalik Koitjärvet nautida juba palju varem.

Perenaised katavad toidulaua, mille hulgas loodetavasti leidub ka Lygneri saadusi.

Õhtul toimiva Võidutule juures esineb sõnavõtuga ksv. Rudolf Schmuul Vänersborgist, ning meelelahutuse ja tantsu muusika eest hoolitsevad ammugi tuntud Hans Pääbo ja Viktor Toompea.

Peolised, kelledel puuduvad sõiduvõimalused ehk kes soovivad peo puhul Koitjärvel ööbida, teatada sellest eelregistreerimisel. Peost osavõtjail registreerida kuni 1. juulini telefonidel: 46 46 12 Aibast, 51 96 28 Märtin, 46 35 64 Sõster, 23 27 21 Uukareda.

Juhatus

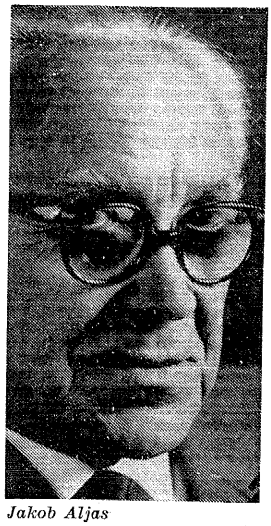
"Omaksed Venemaal"

Okup. Eestisse on elama saadetud ja osalt ka ise asunud palju Venemaa elanikke. Et see nii on, seda tõendab fakt, et Tallinnast viivad lennuliinid Minski ja Kiievi kolm korda nädalas, siis Tallinnast Dnepropetrovski ja sealt edasi Volgogradi. Suvitajaid veetakse lennukitega Tallinnast Odessasse, sealt Simferoopolisse ja Zaporozhje kaudu ka Suhhumi. Üldse olevat lennuühendusi 28 N. Vene linnaga.

Neid lennuliine poleks, kui poleks Eestisse asustatud elama nende vene piirkondade elanikke, kes nüüd käivad oma endistes kodukohtades sugulasi ja tuttavaid vaatamas. Eestlastel pole ju asja Venemaa linnadesse. Mõni üksik tunneb vaid huvi kivikillustikuga kaetud Mustamere ranna vastu, või kui, siis uudishimust, et kuidas Vene alamad teises maailmanurgas elavad. (VES)

● 7. juunil astus üle 70. künnise Montrealis üks tuntumaid eesti kutselisi söjamehi ja innukas seltskonnategelane kapten Eduard Hints. Juubilar sündis Jõhvi vallas. Keskhariduse omas Jõhvi gümnaasiumis.

J. ALJAS SURNUD

Jakob Aljas

Göteborgis suri Sahlgreni haiglas telsipäeva, 15. juuni hommikul end. Lääne maavalitsuse esimees, kooliõpetaja, poliitik ja väsimatu eesti seltskonnategelane Jakob Aljas 80 aasta vanuses — ta oleks saanud 5. augustil 81-aastaseks.

Jakob Aljas on olnud nii Borås kui Göteborgis paljude ürituste "hingeks", m.h. eesti kooli ja ELA lastesuvikodu organiseerimisel. Samuti oli ta Eesti Komitee Göteborgi osakonna organiseerijaks ja esimeheks. Kodumaal kuulus J. Aljas asunike ja väikemaapidajate erakonda (hilisema nimega ühendatud põllumehed), jatkates samu poliitilisi traditsioone Rootsis Eesti Demokraatliku Uniooni (EDU-erakond) ridades, olles selle juhatuse liikmeks, samuti kuuludes, ERN-i, ERF-i jne.

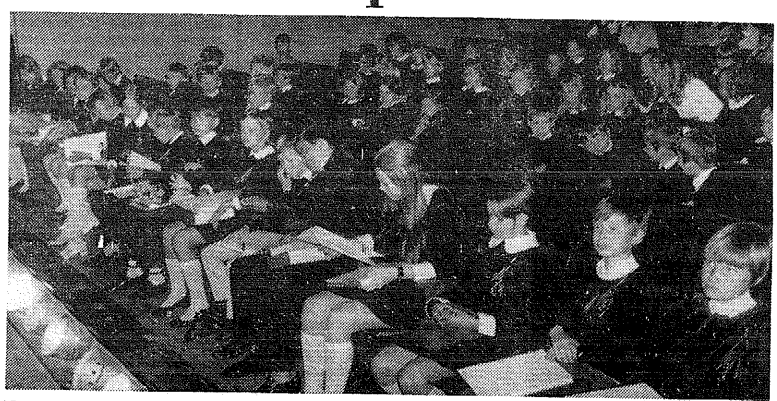
Kadunut jäävad leinama tütar Felicia Kanadas ja poeg Kalle USA-s ning nende lapsed, samuti vend USA-s.

Leinateateid

Saksamaal suri 13. märtsil söjainvaliid Johannes Niitväli, sünd. aastal 1924.

Mindenis, Saksamaal, suri Fridegard Erasmus, n-na Westren Doll, sünd. 1889 Viljandis.

Stockholmi EESTI KOOL läks suvisele puhkusele

Aktusel istusid esireas lõpetajad, süles preemia- ja mälestusraamatud ning lõputunnistused (EPL-foto Tippo)

Reedel, 11. juunil toimus tänavune koolide suvepuhkusele minek. Stockholmi eesti algkooli pere kogunes sel puhul endisse KFUM-i, praegusse Soome Maja saali, kuhu oli tulnud ka rohkesti vanemaid ja kooli sõpru. Lõpetajad, kes istusid esiridades, dekoreeriti kaasõpilaste poolt lilledega ja lilli pandi rinda ka köidele õpetajatele.

Aktuse avas kooli juhataja Udo Juuno, soovides lühikeses sõnavõtus head puhkust kõigile. Vaimulik talitus toimus tänavu õp. Veemi äraolekul teisiti kui harilikult — nüüd luges neljanda klassi õpilane Linda Marand "Meie Isa" palve, õpilaskond ja kohalolejad laulsid koraali.

Seejärele pöördus koolijuhtaja otseselt lõpetajate poole, tänades neid eduka õppetöö ja tubliduse eest ja avaldas lootust, et nad teistesse koolidesse edasi minnes jäävad sama tublideks õppjateks ja õpilasteks ja et nad ei unustaks seda vaimu, mis kannab eesti kooli — eesti emakeelt, oma kodu ja päritolu. Seejärele andis kooli juhataja lõpetajaile kätte lõputunnistused ja parimaile preemiad.

Muusikalise vahepalana mängis Merike Raudsepp klaveril ühe Griegi kompositsiooni.

Lõpetajate poole pöördus kõnega veel kolonel Villem Saarsen, andes parimaile üle preemiaraamatud.

Kuna eesti algkooli õpilased tänavu täitsid ka koolipolitsei ülesandeid liikluses ülekäikude valvel, oli neid autasustamas ka rootsi Jakobi naaberkooli juhataja Torsten Carlsson, kelle kooliga ühiselt liikluspolitsei kaasabil ja juhistel. Koolipolitseinikud said autasuks rootsikeelseid raamatuid.

Lastevanemate ja koolisõprade seltsi poolt tõi tervitusi lõpetajaile seltsi esimees L. Timpka. Eesti Komitee, Koolitoimkonna ja Eesti Raamatufondi poolt tervitas fil.dr. Johan Ungerson. Rootsi Eestlaste Edinduse head soovid lõpetajaile andis üle Johannes Kant.

Abiturientide nimel võttis sõna Peeter Paljak, kes tänas õpetajaid, kes nende kooliteekonda on juhtinud ja kaasõpilasi selles toredas koolis, kus valitseb eesti vaim ja tublidus. Mahajäävate õpilaste poolt tervitas lahkuvat lendu viienda klassi õpilane Kristjan Penno.

Lahkumistund oli selle kevadise aktusega saabunud ka õpetaja Leini Mälgule, kes kooli algusest peale, seega 26 aastat on eesti noori kasvatanud suure andumuse ja vilumisega — tal on selja taga 45 aastat õpetajaametis kodumaal ja siin. Koolijuhataja Udo Juuno tänas Leini Mälku erakordselt tunnustusväärse panuse eest, andes talle üle kolleegide ja kooli tänu, samuti lilli ning auadressi.

Eesti ühiskondliku tänu märgiks andis kohal viibiv Eesti Rahvusfondi esindaja dr. Ungerson Leini Mälgule üle Eesti Rahvusfondi hõbe-teenetemärgi.

Leini Mälk vastas sõnavõtuga, milles ta meenutas oma teed koolipõllul ja tänas kõiki, kes sel teekonnal on olnud kaasas — nii õpetajaid kui õpilasi.

Meeleolukas aktus lõppes hümniga.

Treener jagab ühes shoti linnakeses jalgpallimeeskonnale enne võistlust nõuandeid.

"Mängu ajal jälgiga kogu aeg vastasmängijaid ja peaasi, ärge laske palli silmist."

"Või veel," ütleb üks meeskonnaliikmeist, "see pall maksab oma kaks naela."

Tag Ålandsbåten från Jarlaplan.

Från Jarlaplan går snabbuss SL 630 på nya E 3 direkt till Finlandshamnen i Kapellskär. Biljetten får man enklast i Vikinglinjens kiosk på Jarlaplan, som öppnar 30 min. före bussens avgång.

25:– tur och retur för buss och båt Stockholm-Mariehamn. 15:– för pensionärer. Behöver Du bara båtbiljetten Kapellskär-Mariehamn betalar Du bara 10:– enkel. Barn under 12 år gratis ombord.

Avgångar från Finlandshamnen i Kapellskär till Mariehamn (tider inom parentes = bussens avgångstid från Jarlaplan) kl. 9.00 (7.15), 10.00 (8.15), 11.00 (9.15), 12.00 (10.15), 17.30 (15.45), 20.00 (18.15), 22.00 (20.15). Till Nådendal i Finland dagligen kl. 10.00 (8.15), 12.00 (10.15), 22.00 (20.15), 24.00 (22.15).

Lite över två timmar tar resan till Mariehamn. Precis lagom för att äta gott och shoppa – till sjöpriser. Och längtar Du hem igen frampå eftermiddagen går färjorna tillbaka varje timme.

Sex snabba färjor –
alla målade i kärlekens röda färg.

Tala med en resebyrå eller
VIKINGLINJEN
Modernast, Snabbast, Förmånligast

Linnégatan 21, 114 47 Stockholm
Ⓣ-Östermalmstorg. Tel. 08/67 09 80

Eestlased juhivad republikan-partei rahvusgrupp-orgi

Los Angelese maakonna republikanide partei rahvusgruppide keskorganisatsiooni aastakoosolekul valiti uue juhatuse esimeheks Bernard W. Nrumsen ja peasekretäriks Are Kalm. Mõlemad on aastaid tegutsenud partei organisatsioonides kohapeal ja üle USA-lises ulatuses.

Bernand Nurmsen

Los Angeles County Republican All-American Nationality Council (LACRANC) on koostatud kõikide rahvusgruppide esindajatest, kelle on aktiivsed poliitilised organisatsioonid partei juures registreeritud. Praegu on neid rahvusgruppe üle kümne, millest eestlased olid esimestest organiseerijatest 1950-ndatel aastatel.

LACRANC on tihedas koostöös maakonna republikanide keskkomiteega, mille praegune esimees, Mike Van Horn, kuulub tshehhi rahvusgruppi. Selletõttu on LACRANC'il tänavu eriti soodsad sidemed maakonna keskkomiteega.

Valimistel tuli igast rahvusgrupist esitada üks aseesimehe kandidaat. Eestlaste poolt tuli LACRANC'i aseesimehe kohale Uno Kaskla.

Kanada ooperi bariton Eestis

TORONTO (EPL) — Maikuu lõpul esines Tallinnas Estonia teatris külalisena Torontos elunev ja ülekanadaliselt hästituntud ooperilauljа Louis Quilico ooperites "Trubaduur" ja "Rigoletto".

Louis Quilico, kes elab alaliselt Torontos, olles ka Toronto Ülikooli õppejõuks, kuulub ooperilauljana Kanada ooperitippude hulka, viibis sedapuhku kolmandat korda Nõukogude Liidus esinemise-turneel. Tallinnas olles pühendas vene ajaleht "Sovetskaja Estonia" talle ilmselt silmapaistvamat tähelepanu kui eestikeelsed ajalehed. Võib-olla toimus Louis Quilicole omistatud eriline tähelepanu seoses sellega, et samaaegselt viibis N. Liidus Kanada peaminister E. Trudeau, mil kõik N. Liidu ajalehed kandsid sisus "kanadalist ilmet".

Louis Quilicol on muuseas Torontos kokkupuuteid olnud ka eestlastega. Hinnatud muusikaõppejõuna on tema juures muusikalist õpingut saanud eesti noorema põlvkonna lauljatar Anne Niitme-Relyea, kes andeka sopranina on esinenud mõnel eestlaste üritusel.

Ilmse nõukogudesõbralikkususega ringisõitev Kanada ooperitäht Louis Quilico ei viibi praegu kolmandat korda Nõukogude Liidus külalisesinemisel üksinda. Temaga on kaasas ta noor ballettihuviline tütar, kes isa sõnade järgi "Sovetskaja Estonia-le" olevat vaimustatud Nõukogude Liidu kõrgetasemelisest balletist.

Tallinna Sirp ja Vasar nimetas kanadalast "kõigi aegade parimaks külalisesinejaks RAT Estonias", s.t. okupatsiooniaegses Estonias.

EESTLASTE LEMMIKNIMED sajandivahetusel ja tänapäeval

Okupeeritud Eestis ilmub juba neljateistkümnendat aastat igas kuus ajakiri "Keel ja Kirjandus". See on omaaegse Eesti Kirjanduse Seltsi poolt väljaantud ajakirja "Eesti Kirjanduse" järelkäija, mis pühendab oma veerud mitmesugustele keele- ja kirjanduseküsimustele. Ajakiri on ainsa kodumaise ajakirjana võrdlemisi tagasihoidliku poliitilise propaganda ilmega, kusjuures täielikult poliitikavabad kirjutised, eriti keele- ja kirjranduse ajaloo aladelt pole haruldased. "Keelle ja Kirjanduse" aprillikuu numbris (nr. 4,1971) on üheks sääraseks kirjutiseks Edgar Rajandi ja Helmut Tarandi artikkel "Mööduvad aastakümne eelisnimed."

Kahe mehe poolt kahasse kirjutatud ülevaade eesti tänapäeva eelisnimedest on teaduslik uurimus ning selle kõige olulisemate osade esitamine allpool peaks olema mitmeti huvipakkuv vöörsil viibivatelegi eestlastele, kuna see näitab, kuidas kodumaa eestlased vööra võimu ja vaimu kiuste säilitavad puhteestipäraseid nimesid.

KÜMNE AASTAGA PANDI 3000 ER INIME

Oma uurimusliku ülevaate sissejuhatuses märgivad autorid, et Eesti NSV-s on 1963., 1965., 1967. ja 1969. aastal eesnime saanud kokku umbes 56.000 eesti last. Eesnimesid on seejuures kasutatud üle 2850, millest autorid järeldavad, et 1960-ndail aastail pandi üldse üle 3000 eri eesnime. Olgu märgitud, et Rajandi-Tarandi uurimuses pole vaadeldud kõiki viimase kümne aasta aastaid, vaid ainult eelpool märgitud nelja aastat. Seitsme nimega on kaetud umbes 10 protsenti kogu nimevajadusest. Need "vägevad" nimed olid 1960. kuni 1970-ni: Toomas, Aivar, Urmas, Andres, Margus, Tiina ja Ülle. Kõiki neid nimesid on vähemasti ühel neljast kõnesolevast aastast kasutatud üle kahesaja korra. Kõige kõrgem kasutuskordade arv ühel aastal oli Toomal 1965.a. — 265.

EELISNIMED PRAEGUSES EESTIS

Kakskümmend kõige enam pandavat eesnime olid viimase kümne aasta kestel Eestis järgmised: meesnimed — Toomas, Aivar, Urmas, Andres, Margus, Andrus, Tarmo, Raivo, Meelis, Jaanus, Peeter, Kalle ja Tõnu, Ain, Tiit, Rein, Mati, Aare, Jüri ja Priit ning naisnimed — Tiina, Ülle, Katrin, Anneli, Piret, Marika,Merike, Anne, Eve, Anu ,Ene, Riina, Kaja, Pille, Sirje, Merle, Külli, Terje, Margit ja Tiia.

Eelpoolsete eelisnimede põhjendusi arutades, märgivad autorid, et "Aastast aastasse on stabiilse sagedusega püsinud eelisnimede seas Anu, Eve ja Terje ning Andres, Toomas ja Tõnu. Sama võib öelda Anne kohta, mille soolovormi andmine küll vähenes, kuid li-lõpposaga vormi kasutus järsult tõusis. Teine niisama järsult moodi läinud naisenimi on olnud Katrin, mehenimedest on aga kümneid lõpul populaarsust võitnud Jaanus, Margus, Meelis, Priit ja Tarmo."

MIKS ON TOOMAS ESIKOHAL?

Küsimusele vastavad autorid: "Tooma tarvitusele võib vahest olla rohkendavalt mõjunud koguni Tallinna raekoja torni plekktoomas, kes on ülisuurde ausse tõstetud ja kelle nime kuritarvitamine oleks tegelikult pidanud tekitama vastupidise, tõrjuva reaktsiooni nimeandmisel. Soliidsemad sekundaarsisud on Andresel, Margusel, Urmasel, Enel ja Tiinal. Mingil määral võlgnevad need oma populaarsuse eest tänu A.H. Tammsaarele, A. Kitzbergile (Margus ja Tiina), K.A. Hindreyle (Urmas ja Merike) ning H. Visnapuule."

Edasi loeme "Keelest ja Kirjandusest" tänapäevase Eesti eelisnimede puhul: "Nõuaks ankeetuurimist, et selgitada, kas ja kui paljud nimepanejad on tänapäeval veel teadlikud suure hulga eelisnimede kunagistest sekundaartähendustest, milledel õieti põhinebki nende nimede muutumine rahvusvahelisteks eesnimedeks. Nagu "pimedal" keskajal vanemad "pühas ristimises" lapsele nime andes sellele ei mõelnud, et Margus (marcus) seostub roomlaste sõjajumalaga või et Peeter (Petros) kaljut tähendab.. nii ei mõtle praegune nimepaneja sellele, kes need olid, kelle tõttu on nimevaramus kanda kinnitanud Andres, Margus, Toomas, Jaanus, Mati (Madis), Peeter, Maria, Anna, Tõnis, Mart/Märt, Jüri, Indrek/Heik/Enn, Krista, Tiina, Reet, Helene, Dorothea, Birgitta (piret) jne. jne. Tegelikult leiame kahekümne praeguse eelismehenime hulgast kümmekonna vanade apostlite ja p ühakunimede järglasi ja ainult ühe kolmandiku eesti või eesti-soome algupära nimesid (Urmas, Raivo, Aare, Tarmo, Meelis, Ain). Naiste eelisnimede esimesest kahekümnest on pühakunimede järeltulejaid 15, eesti ja soome algupära nimesid aga ainult 5 (Ülle, Ene, Külli, Sirje, Terje). Praegu on tegemist muidugi lihtsalt traditsiooniga, kümnete sugupõlvede jooksul omaseks saanud nimede ja nimevariantidega, mida kogu uuele rikkalikule nimevarale tõhusalt eelistatakse."

EELISNIMED EESTIS 1900. JA 1920.a.

Mis võiks nime otsijat ja andjat ajendada valima lapse jaoks just seda nime, mille paljud teisedki valivad ja valinud on? — Küsivad Rajandi ja Tarandi ja vastavad: "Liiga lihtsameelne oleks seletus, et teatavat valimikku eesnimesid antakse hulgaliselt ainult sellepärast, et nad on moes ja et iga nimepanija mõtleb: teised panevad, paneme meiegi! Põhjus peitub ikkagi maitses ja maitse kujuneb mingeist tadlikest või alateadlikest arvamustest ning tõekspidamistest, omastest kogu nimeandjate generatsioonile. Et selline maitse on olemas, seda pole raske tõendada. Möödunud aastakümne eelisnimede võrdlus näiteks Tallinna eelisnimedega 50 aastat tagasi (1920) näitab kuivõrd põhjalikult on nimemaitse poole sajandiga muutunud."

1920.a. olid Tallinnas meesnimedest esikohal — Erich, Lembit, Harry, Karl, Endel, Arnold, Elmar, Voldemar, Evald ja Herbert ning naisnimedest — Aino, Asta, Linda, Hilja, Laine, Leida, Helmi, Ellen, Maimu ja Helga.

Eelpoolset kommenteeritakse sõnasõnalt järgmiselt: "Siin -pole ühtki tänapäeva eelisnime. Tollased eelisnimed pole siiski pruugist päris kadunud. Mehenimedest on Harri ja Lembit praegugi veel küllalt tavalised (kuni 4 prots.), naisnimedest pannakse veel tuhande kohta aastas üks kord nimeks Ellen, Laine, Maimu."

Poole sajandiga on seega eelisnimede koosseis täielikult muutunud. Kahekümne neile eelnenud aastaga — võrdluseks Tallinna 1920.a. andmetega olgu siin Tartu eelisnimed 1900. aastast —muutus eelisnimestik samuti tunduvalt. Tartu eelisnimed 1900 olid: mehenimedest Johannes, Eduard, Kari, August, Aleksander, Oskar, Alfred, Jaan, Voldemar ja Rudolf, naisnimedest Maria, Johanna, Rosalie, Helene, Pauline, Elisabeth, Emilie, Alide, Elfriede ja Ida.

EELISNIMED SAKSAMAAL, SOOMES JA VENEMAAL

Ülevaate lõpus märgitakse ajakirjas "Keel ja Kirjanduses" ka eelisnimesid tänapäeva Saksamaal, Soomes ja Venemaal (õieti küll Valge-Venes), mis on järgmised: Saksamaal — Andreas, Bernd, Frank,Jens, Jürgen, Kalus, Matthias, Michael,Peter, Rainer, Thomas, Uwe, Andrea, Birgit, Brit Elke, Gabriel, Jutta,Karin, Kerstin, Petra, Sabina, Silke, Silvia ja Ute, Soomes — Jari, Juha, Kari, Jukka, Timo, Ari, Pekka,Hannu, Matti, Päivi, Anne, Tarja, Jaana, Marja, Merja, Tiina, Riitta, Tuula ja Sirpa, Valge-Venes on tänapäeva eelisnimedeks: Sergei, Aleksander Igor, Vladimir, Oleg, Juri, Andrei, Viktor Valeri ja Gennadi.

Osv. O.

Metsaülemad Eestis Nende tööpiirkonnad

Broshüüris "II vabariikliku metsaülemate päeva materjalid" (Tallinn 1970) näitab Eesti metsamajanduse ja looduskaitse minister H. Teder, et Eestis on praegu 203 metskonda. Metskonna keskmine suurus o n 6649 hektarit, sellest metsamaad 4640 hektarit. Ka märgib H. Teder, et praegused metskonnad on pindalalt umbes ühe kolmandiku võrra väiksemad kui 1940. Metskonnad jagunevad jaoskondadeks, jaoskonnad vahtkondadeks.

Eesti metskondades on praegu koosseisulisi teenistujaid ligikaudu 3100. Neile lisanduvad metskondade alalised töölised, metskondades töötavad traktoristid ja autojuhid, kokku üle 4000 inimese.

Eestis töötavast 203 metsaülemast on kõrgema haridusega metsaülemaid ainult 109. Kesk-eriharidusega metsaülemaid 62, lõpetamata kõrgema haridusega 3, tavalise metsakooli haridusega 14 ja praktikuid 15. Ka näidatakse, et metsaülemate üldarvust on kuni 30 aasta vanuseid metsaülemaid 19 prots., 31 - 40 aasta vanuseid 42 prots., 41 - 50 aasta vanuseid 27 prots., 51 - 60 aastavanu seid 8 prots., ja üle 60 aasta vanuseid 4 prots., Sellele lisatakse, et kõige vanemaks metsaülemaks on praegu Järvamaa Metsamajandi Huuksi metsaülem Karl Kapp, kes hoolimata oma 77 eluaastast juhib edukalt metskonna tööd. Noorimaks metsaülemaks on äsja tööle kinnitatud Hiiumaa Tööstusliku Metsamajandi Tornimäe metsaülem Endel Rikken. Ta lõpetas tehnikumi heade hinnetega ja on alles 19-aastane.

Metsaülemate hulgas on ka 9 naist. Nendest mitmed, nagu L. Ojamaa (Kolu), S. Uint (Massi), E Märtson (Tubala) ja E. Kivi (Tahkuna) kuuluvat eesti metsaülemate esirinda. Eesti teenelise metsakasvataja aunimetust kandvad 4 praegu töötavat metsaülemat: Herbert Raap, Karl Suviorg, Jaan Raap ja Hugo Ploompuu. Metsamajanduse eesrindlase nimetusi omavat 46 metsaülemat ja ordenikandjaid 6. Tööpunalipu ordeni on saanud Jäärja metsaülem A. Eidaste, ordeni "Austuse märk" Pikknurme metsaülem J. Aruoja, Aakre metsaülem T. Ainso, Lustivere metsaülem K. Vaher, Tipu metsaülem R. Vissak ja Leisi metsaülem J. Truumaa. Medal "Eeskujuliku töö eest" on Kastre metsaülemal I. Reidlal.

Metsaülematest leiavad broshüüris nimetamist E. Klein (Tammsaare), E. Preuel (Välinõmme), J Lukksepp (Mõisaküla), J Ehrpais (Vardi), E. Aimsalu (Sirgala), A Junkam (Riguldi), N. Küüner (Värska), Tiit Rajaste (Tammiku) ,A Soosalu (Kaansoo), E. Urb (Orissaare), E. Rehe (Maidla), H. Riomar (Tuduküla), A. Ambros (Adaverc), Vello Denks (Roosa), H Raap (Sangaste), M Urbas (Kuusalu), K Aavik (Lohusuu), H. Ploompuu (Roela), H. Kübard (Keila), H. Alev (Karksi), K Täär (Loodi), J Raap (Väätsa), K Suviorg (Ahtme), V Jundas (Parika), A Lepik (Avinurme), O Uibopuu (Pikasilla), A. Soitu (Kahkva), R Vissak (Tipu), T. Kübard (Reiu), V Kuusik (Tõstamaa), E. Luik (Purila), V. Seesmaa (Tähtvere), Ü. Arumäe (Lodja) ja J. Tamberg (Taagepera).

Metsaülemate päeval kõneldi ka sellest, et riigimetsafondi pindala suureneb aasta-aastalt põhiliselt põllumajanduslikelt majandeilt üleantavate vähetootlike põllu- ja heinamaade ning teiste jäätmaade arvel. Näiteks on 1967. ja 1968. aasta jooksul liidetud riigimetsafondiga 45 300 hektarit. See tähendab, et põllud, mis jäetakse harimata, antakse pärast võsastumist riigimetsafondile.

Metsamajandite käsutuses on 434 traktorit (neist spetsiaalseid metsaveotraktoreid 164 ja mitmesuguste lisaseadmetega traktoreid 68), 78 mullatöömasinat ja 598 eri tüüpi autot.

Raskusi esineb metsakaitse tööde alal, sest metsaülemate teadmised nii kahjurite kui ka haigusi tekitavate seente bioloogiast on puudulikud ja tõrjevahendid ning -viisid aegunud. Ka selgub, et metsatulekahjude arv kasvab aasta-aastalt ja järjest vähemaks jääb metskondi, kus tulekahjusid ei esine. Aastal 1969 oli tule kustutamine mõnedes metskondades mitme kuu jooksul põhitööks. Lisaks on viimasel ajal hakanud suurenema ka omavolilised raied ja muud metsarikkumised.

Läänesaksas uus partei

BONN — Lääne-Saksamaal moodustati uus poliitiline partei, Deutsche Union (DU), mida iseloomustatakse kui "üsna kaugel paremal tiival asuvat poliitilist erakonda". DU parteijuht Siegfrid Soglmann ise aga märgib, et tegemist on enamvähem "keskel asuva" rahvusliku erakonnaga, mille peamiseks eesmärgiks on kukutada praegust valitsust.

Muidu aga oletavad poliitilised vaatlejad Bonnis, et DU on ette määratud hääbumisele täpselt samuti nagu kõik teised pärast söda moodustatud väikeparteid. Arvatakse, et vähemalt alguses meelitab DU oma ridadesse rahulolematuid valijaid näiteks Adolf von Thaddeni NPD-st, kuna Soglmann oma parteipropagandas pidevalt nõuab "seadust, õigust ja korda" ning kriipsutab alla puht-Saksa natsionalismi. Uut parteid on lubanud esialgu Baieris toetada kristlik-sotsialistide erakond (CSU), mille juhiks on Franz Josef Strauss. Sihiks pikemas perspektiivis olevat Straussi suunamine liidukantsleri kohale.

EESTI KULTUURI KOONDIS
POSTGIRO 57588

Leinateateid

Läänemaal Ridalas, Eestis, suri 3. juunil Belagia Kelemit.

Wetteris Saksamaal suri 24. aprillil Madis Rattassepp, sünd. 17. nov.1902 Tartumaal.

Geislingenis Saksamaal suri Pauline Vunder, sünd. 8. dets. 1879 Tallinnas.

Saksamaal suri Erich Parveste, sünd. 1. 1927 Tallinnas.

Saksamaal suri Martha Rumming.

Tsotedtis, Saksamaal, suri Gjert Hoffman, sünd. a. 1907 Tallinnas.

KOIDJÄRVE NOORTELE Scoutlaste TALLINN Fastighets stiftelse GÖTEBORG POSTGIRO 528427

Sovjeti kultuuritoojaid "tervitati" lendlehtedega

STOCKTON (EPL) — Nagu juba varem teatavaks saanud, lähendab N. Vene valitsus kultuurilisi sidemeid Inglismaaga. Selleks sõlmiti k.a. esimesel poolel miljon-naela-suurune ja 3-aastase kestvusega "kultuurilistesidemete" leping, mille alusel saabub vene muusikuid, lauljaid, tantsuartiste ja teisi vene punaühiskonna ladvikus ärahellitatud ja privileeritud ning parteilise kuuluvusega Kremli lemmikstaare Inglismaale esinema ja välisvääringut teenima.

Impressaario ehk organiseerija Maurice King on see ärimees ja tulungustegelane, kes hangib ja võimaldab venelastele külalisesinemisi. Mainitud lepingu alusel saabus Inglismaale esimeste hulgas Kiievi punaväelaste 85-liikmeline koor ja tantsuansambl, kes korraldasid siin inglastele oma tuluõhtuid kolme kuu vältel, alates märtsist.

Pärast Londonis ja teistes suuremais linnades esinemist ja ringsõite Shotimaal jõudsid venelased Põhja-Inglismaale, kus neil olid idarannikul kolme päeva jooksul esinemisõhtud, üks nendest Stocktonis, mis on ajalooliselt anaaegne põllumajandusliku piirkonnaga tööstuslinna Tees'i kallastel, viimati ühendatult Teesside'i.

Punakoorile oli üüritud Stocktonis selle linna majukam ja esinduslikum kino- ja kontsertteater (BBC "Globe"). Kuna venelaste esinemine oli Stocktonis esmakordne, siis lootsid korraldajad selles ligemale poole miljoni elanikuga tööstuspiirkonnas vene ettevõttele täit edu nii propagandaliselt kui ka majanduslikult Ettevalmistused läksid käiku juba kuu aega enne algust. Kuulutati järjekindlalt lehtedes ja müürilehtedel, kinodes ja mujal. Samal ajal jälgisid kohapeal ja piirkonnas elunevad Ida- ja Kesk-Euroopast pärinevad pagulased sissesõitnud ja ringikolava punakoori kavatsusi ning nende ettevõtmisi. Kogu Teesside'is elab mõnisada pagulast, enamikult poolakad.

Eestlasi elab Stocktonis kahekümne ümber. Tuntumaks isikuks selles väikeses rahvusgrupis on kauane IEU osakonna esimees ja Eesti Vabadussõja veteran Juhan Veinberg. Ta on jõudnud kõrgesse eluikka, kuid on ikka veel rahvuslikus tegevuses järjekindlalt kaasalöövv, virk ja ergas.

Kohalik läti rahvusgrupp on eestlastest arvukam, kuid hajutatud. Kojalikku pagulaskonda kuuluvad endised "Kiora" laagri elanikud, kes mehitasid selle omaaegse põllutöölise kohanemislaagri aastal 1947.

Venelaste koori esinemisajaks saabus Londonist pakk Euroopa Sidegrupi poolt väljaantud punaarmeelaste ja nende koori esinemise vastaseid lendlehti, mis toimus IEU esimehe Väino Pärtel'i kaasabil. Lendlehe esiküljel on tabavalt kujutatud punaväelast, sark pükstel, käsi laiutamas ning selle taustal punaarmeelane käeraudade ja automaatpüstoliga peos.

Lendlehtede väljajagamine toimus eestlaste ja ungarlaste poolt. Kuna kolmepäevase esinemise lõpuks olid venelased arvestanud kahe seansi andmisega, siis keskendati vastavalt ka sel päeval mõjukamad vastuaktsioonid. Sel päeval, laupäeval, juhtus olema haruldaselt päikesepaisteline ja soe kevadilm, mis meelitas erakordselt suure rahvahulga linna peatänavale, kus leiab aset ka Stocktoni populaarne turg. Ka kontsertsaal, kus toimus punaarmee koori kontsert, asub peatänaval, otse turu veeres.

Koor ja ansamblid saabusid kohale bussidega. Peatselt avati ka kino uksed ja punakulturnajat levitavad seltsimehed ja -naised sisenesid rüsinal. Esimese seansi alguseni oli veel aega.

Samal ajal sõitis üks kaasmaalane läbi rahvamurrus peatänava ja heitis rahvale nende kogumispaikades European Liaison Group' poolt väljaantud lendlehti. Sel ajal toimus ka mõlemalpool kino sissekäiku lendlehtede jagamine. Juba oli jõudnud kohale ka kümmekond politseinikku, kes võtsid kohad sisse kino sissekäikude vastas kõnniteel. Vahekord politseiga oli korrektne.

Venelased olid palganud kino ette noori inglasi, kes pidid jagama möödaminejaile tasuta inglisekeelset peibutuslehte "Soviet Weekly". Kuid nende jagamisest ei tulnud midagi välja. Punakoori ja nõukogude-vastaste lendlehtede jagajad liikusid nende ees ja taga ja blokeerisid nõndaviisi nende levitamistegevuse, kuni nad lõpuks jäid ükskõikselt seina najale seisma, rasked lehepakid käevangus.

Inglise publikut sisenes kontsertsaali väga vähe.

Demonstreerimas oli ka noortest ukrainlastest koosnev grupp, kes saabus kohale Leedsist ja Huddersfieldist. Nad jagasid välja Ukrainlaste Informatsiooniteenistuse lendlehti.

Venelasest korraldajad käisid närvitsedes mitu korda ukse vahelt olukorda ja demonstrantide aktiivset tegevust jälgimas. Kino suur saal ja rõdud — nii võis järeldada — olid üsna hõreldalt täiedetud. Sama juhtus ka venelaste teiste esinemiste ajal, mistõttu punaväelaset ja nende naiste esinemine Stocktonis osutus kokkuvõttes väga nigelaks ettevõtteks.

POOKSTAV

Eestis analüüsiti Bernard KANGROT

Tallinnas ilmuva "Keel ja Kirjandus" nr.3 veergudel avaldi kirjanudskriitiku Karl Muru sulest enam kui paarikümneleheküljeline põhjalik ja asjalik ülevaade Bernard Kangro kolmest esimesest luuletuskogust pealkirja all "Ühe noorusliüüriku vaatlusi." Autor analüüsib omas kirjutises B.Kangrolt Eesti Vabariigi ajal ilmunud luuletuskogusid "Sonetid" (1936), "Vanad majad" (1937) ja "Reheahi" (1939).

"Vöörsil produtseerib Kangro natsionalistlikku ja nõukogudevastast kirjandust" üteldakse vabanduseks, miks vaatlemata jääb Bernard Kangro maapaos ilmunud loomingu ...

Kuna B.Kangro noorusaegne liüürika on enneköike "meeleolude ja loodusepiltide kajastus luuleridades" ega oma kuigi palju neid ühiskondlike nähtuste ja sündmuste kajastusi, mis omased Kangro luuleloomingule pärast kodumaalt lahkumist, siis suhtub Karl Muru ka B.Kangro nooruslüürikasse avameelse ja õiglase kriteeriumiga. Sellist põhjalikku vaatlust pole B.Kangro luulele vöörsi senini veel mitte osutatud, nagu see nüüd on toimunud Tallinnas "Keele ja Kirjanduse" veergudel.

Kõigest eelpoolsest ei tarvitse aga järeldada, nagu leiaks B.Kangro kogul looming kodumaal tunnustust. Otse vastupidi: K.Muru asjaliku ülevaate lõppu on pandud toimetuse poolt täiendav märkus ja selgitus B.Kangro loomingu kohta vöörsil, milles ei loetleta Kangro Rootsis ilmunud luuletuskogusid, kuid märgitakse arvuliselt siiski, et neid on ilmunud kümme. Samuti leiab märkimist B.Kangro 11 romaani ilmunine ja terve rea "natsionalistlike nõukogudevastaste" raamatute koostamine ja avaldamine. Ka ajakirja "Tulimulla" toimetamine B.Kangro poolt tehakse kodumaa kirjandushuvilistele teatavaks, ja seda otsekui imestusohet tagasi surudes, et seegi ilmub "jällegi" B.Kangro toimetusel. Toimetuse lõpuhinnang B.Kangro kirjanduslikku tegevuse vöörsil on kokku võetud järgmistesse sõnadesse: "Ta suhtumine Nõukogude Eestisse on eelarvamuslik ja üheküljne." Sellega põhjendatult ei kuuluvatki Kangro "emigratsioonilooming" K. Muru analüüsis vaatluse alla...

Sellest ei tunne vist mitte üksi B.Kangro mingit kahju, nagu ei tunne sellest kahju kogu eesti pagulaskond, sest sellest jatkub küllalt, et kodumaal viibivad kirjandusesõbrad on üldiselt teadlikud B.Kangro laiaulatuslikust ja "natsionalistlikust ja nõukogudevastasest" kirjanduslikust loomingust.

Leinateateid

Tallinnas suri 31. mail Mart Kõrma, sünd. 10. juunil 1874.

Mustjalas suri 24. mail Reet Varik, sünd. 20. apr. 1884 Mustjalas.

Tallinnas suri 29. mail Juhan Allik, sünd. 9. sept. 1889 Tartumaal.

Tallinnas suri 6. mail Leonid Proses.

Torontos suri 5. juunil Ida Paju, n-na Sulg, sünd. 10. mail 1899 Lümandas Saaremaal.

Vana-Eestis kasutusel olnud kalapüügiriistad

Kalapüük oli meie rahva vanimaid elatusalasid. Juba Kunda Lammasmäe asukad (VII - VI aastatuhandel e .Kr.) olid kalastajad. Vanimaks kalapüügiriistaks peetakse ahingut, mis esines Eestis luust valmistatuna juba kiviajal. Hiljem valmistati see kahvlitaoline torkeriist, mis kinnitub kuni 6 m pikkusele varrele, raunst. Ahinguga püüti kas kaldalt, ise vees kahlates või paadist. Kohati oli ahingu nimeks ka väster. Piide asetuse järgi eristatakse mitmesuguseid ahingutüüpe. Näiteks omas angerjaahing tõmbid peaharud, millede vahel paiknesid teravaotsalised piid.

Ahingu kõrval on ka õnged ühed vanimad kalapüünised. Luust õngi kohtame Eestis juba keskmise kiviaja leidude seas. Kasutamisel olid nii söödata kui söödaga varustatud käsiõnged. Viimaseid kasutati peamiselt tursapüügiks.

Väga laialt levis ka kalapüüdmine mitmesuguste tõkete abil. Üheks vanimaks tõkkepüüniseks oli kaits. See oli püsti asetatud puuvarbadest tõke. Tõkete vahele asetati erilised kala vangistavad püünised — mõrrad. Need valmistati kas vitstest, võrgust või peergudest. Algelisim mõrd kujutab endast peenenevat piklikku vitskorvi, millesse sattuv kala ei saa end väljatulekuks enam ümber pöörata. Sama primitiivne on ka tõkete vahekohta asetatav võrkkott ehk sääs.

Vana-Eesti kalastuses olid tähtsal kohal ka võrkpüünised. Nende kasutamine põhineb kala või kalaparve liikuva püügiriistaga ümberpiiramisel ja seejärel veest väljatõmbamisel. Vanimad jäänused niisugustest püünistest Eestis pärinevad juba keskmisest kiviajast (V aastatuhandest enne Kristust).

Madalas vees püüdmiseks kasutati puust raamile tõmmatud võrguga prismataolist liivi. Ida-Eestis levis kahest jalasest ja võrktiivast kuurits. Võrtsjärvel oli kasutusel kale-nimeline püünis. See on võrkkott, mida veeti paadi järel. Hiljem võeti kasutusele kahest tiivast ja pärast koosnev noot, mida tarvitati nii merel kui ka sisevetel.

Kui need olid nn. aktiivse kalapüügi vahendid, siis passiivsel kalapüügil levisid (ja leiavad veel nüüdki laialdast kasutamist) võrgud. Kala vangistamine toimub võrgusilmade abil. Eri kalaliikide püüdmiseks olid ka erinevas suuruses silmadega püünised. Nii eristatakse räime-, kilu-, siia-, koha- ja teisi võrke.

Need asetatakse vette õhtul ja võetakse välja varahommikul. Varasemail aegadel püüti võrkudega ainult veekogu põhjast, XIX sjandil hakati kasutama ka püüki vahemistest ja pinnaveekihtidest.

Võrkude vertikaalses asendis hoidmiseks kinnitatakse ülemisele võrgupaelale (selisele) kasetohust, männikoorest, puust või korgist ujukid (pullud, käbad), võrgu allservale kinnituvad raskused — kivid, kotikesed kivide või liivaga, savist põletatud kettakesed, raudröngad. Võrgud valmistati omakedratud linasest või kanepiniidist.

Võrgupüüniseid kuivatati ja korrastati pärast igakordset kasutamist mitmesuguse konstruktsiooni ja suurusega võrgukuivatuspuudel. Need on nn. vabed ehk õrred. Kaluriküladesspaiknesid need tavaliselt veekogu ääres, mitme pere omad koos.

Nii moodustus võrkaed, mis kaitseks rannakarjamaadel hulkuvate loomade eest ümbritseti taraga. Samasse kompleksi kuulusid tihti veel väikesed võrgumajad kalastustarvete paigutamiseks väljaspool püügihooaega.

Sajandi vahetusel tulid Eestis tarvitusele ka suured räimerüsad ja süvavee võrgud. Samuti täiustati kalapaatide purjevarustust. Juba enne I Maailmasõda hakati kasutama mootorpaate. Merekaladest püüti meie randades kõige enam räime ja kilu. Neile lisandusid veel lest, tursk ja angerjas. Kuni XIII sajandini kuulusid rannaäärsed kalapüügikohad küladele. Kala kudemise ajal käidi seal siis ühiselt püüdmas.

L.t.e.

Stipendiume õppivale noorsoole

GÖTEBORG (EPL) — Rootsi Eestlaste Esinduse Göteborgi üldkogu võimaldab eelmiste aastate eeskujul ka tänavu eesti noortele stipendiume seoses osavõtuga Eesti Rahvaülikooli suvekursusest Gimos.

Stipendiume antakse ainult Göteborgi piirkonnas elunevaile õppivale noortele. Selleks tuleb stipendiumi taotlejal esitada sellekohane sooviavaldus hiljemalt 10. juuliks s.a. Esinduse Üldkogu juhatusele, c/o Elmar Aibast, Lövmånadsgatan 3, 415 12 Göteborg. Tel. 46 46 12.

Eesti Rahvaülikooli suvekursus toimub 2. augustist 14. augustini Gimo lossis. Esinduse Göteborgi üldkogu soovitab sellest osa võtta, eriti aga nendel noortel, kel on huvi oma teadmisi eesti keelc, kultuuri, ajaloo, maateaduse j.m. aladel täiendada. Peale õppetegevuse osutatakse Gimos seltskondlikule läbikäimisele erilist tähelepanu.

Dr. L. Teemant 50-aastane

Höganäsis tähistab oma 50-aastast sünnipäeva eesti arst dr. Lehti Teemant (n-na Viita).

Tallinna Kommertsgümnaasiumi lõpetamise järele cum laudega astus L.T. juba 17-aastasena Tartu Ülikooli arsteiteaduskonda. Sõjaoludest tingituna ei saanud ta aga õpinguid lõpetada kodumaal, vaid pidi seda tegema Stockholmis, Karolinska Instituudi juures. Peale lõpetamist on ta töötanud enamasti eraarstina oma kodukohas Vikenis.

Oma elutee on ta ühendanud juba Tartu Ülikooli aegadest alates Aleksander T., kes praegu töötab jaoskonnaarstina Höganäsis. Esimese lapse kaotasid nad mere sügavusse põgenemisel Rootsi, kui üks saksa allveelaev sihilikult nende paadile peale sõitis. Peale sõjaseiklusi Poolas ja Taanis, kusjuures nad muuseas võisid arstina töötada Kopenhaagenis, oli see juubilari ema, dr Ann Viita, kes oma energilisusega jõudis nad juba mõnepäevalise asjaajamise järele nõuda Rootsi. Rootsis on perekonnale sündinud 3 last.

Tunneme juubilari kui suurepärast sõpra ja tõsist eestlast. Akadeemiliselt kuulub ta korp! Filiae Patriae ridadesse ja ta võtab ka aktiivselt osa Eesti Arstide Selts Rootsis tegevusest. Õnne ja jõudu kolleegide poolt.

J.N.

Metsavendade kirjaümbrik

Eesti metsavendade tegevuse auks ilmus illustreeritud kirjaümbrik, mis on mõeldud kasutamiseks tavalises kirjavahetuses 1971. aasta jooksul.

Eesti metsavendlusele andis tõuke N. Liidu valitsuse korraldus eestlaste massküüditamiseks ööl vastu 14. juunit 1941. Hiljem järgnes sellele Sovjeti diktatuuriliku inimõiguste seaduse vastu käivate määruste kehtestamine, mille tulemuseks oli kodanike maalt põgenemine või metsavennaks astumine.

Et meeles pidada Eesti metsavendade rasket elu ja võitlust Eesti vabaduse eest 30 aasta jooksul, on Svenska Frihetsförbundet koostöös eesti filatelistidega välja annud mälestusümbriku, milliseid saab tellida (30 tükki — 10 kr.) H. Kröndströmilt, Sofielundspl. 40 I, 122 31 Enskede (postizhiiro 60 3(86).

Kirjaümbrik on illustreeritud värviliselt Eesti lipu ja vapiga ja kannab neljas keeles taksti: Vaba Eesti Metsavendade auks.

● **Euroopareisile siirdusid möödunud neljapäeval New Yorgist prof. dr. Ivar Ivask abikaasa Astridiga. Nad lendasid Helsingisse, kust siirduvad Lahtisse, et seal osa võtta rahvusvahelisest kirjanike kongressist.**

UUENDAGE AEGSASTI

Eesti Päevalehe

tellimist, et lehe saamisel vahet ei tuleks. Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid Rootsis.

Käbi Laretei esinemas

Käbi Laretei kuulub tõsiselt võetavasse rahvusvahelisse klassi

Helilooja Paul Hindemithi aastal 1942 valminud suurtöö, komplitseeritud raske ja selletõttu harvamängitava "Ludus Tonalise" ettekandega 30. mail Washingtonis näitas Käbi Laretei, et ta kuulub pianistina tõsiselt võetavasse rahvusvahelisse klassi. USA pealinna mõlema suurajalehe muusikaarvustajad andsid kontserdile kiitva hinnangu.

Kontsert toimus Phillipsi kunstigalerii intiimses atmosfääris ja saal oli publikust tulvil, nii et osal umbes 250-est kuulajast tuli püsti seista. Kümnendiku publikumist moodustasid Washingtonis ja selle ümbruskonnas elunevad eestlased, keda võis kontserdil olla 25 ringis. Kavaleht tutvustas Käbi Lareteid kui klaverikunstnikku, kes on sündinud Eestis, aga praegu Rootsi kodanik. Kavalehega oli käsaas trükis, milles Käbi Laretei analüüsis ettekantavat muusikapala ja millest selgus, et tal on olnud võimalik seda oopust Hindemithi endaga arutada ja talle ette mängida. Varem oli see Käbi Laretei kirjutus, millel oli ingliskeelne pealkiri "About and Around Ludus Tonalis", ilmunud ühes Rootsi muusikaajakirjas.

"The Washington Evening Star'i" muusikakriitik Robert Evett, analüüsides arvustuse esimeses osas Hindemithi oopust, ütleb selle tõlgendamise kohta järgmis: "Pr. Laretei andis sellest palast meeldiva tõlgenduse. Ta mäng ei ole üldsegi metronoomiliselt jäik. Selles on küllaldaselt elastsust, et anda fuugadele tähelepanuväärset pakilisust. Lineaarne defineerimine on väga selge ja nendes fuugades, milledes on kasutatud argumentatsiooni ja inversiooni, toob pianist kontrapunktilised vahendid nähtavale ilma ümbritsevat kontrapunkteeritud lõime kahjustamata. Ta ettekanne on aga kõige mõjuvam interluudiumides, kus intellektuaalne sisu on kergema koega kui fuugades, aga tekstuuri vaheldvus ja kõlavus tunduvalt suurem. Eriti elegantsed olid ta interpretatsioonis kõige mahedamad interluudiumid — näiteks Pastoraal. Kavalehele lisatud kommentaarides pr. Laretei mainib, et ta on teadlik selles, et Hindemith ei ole praegu moes. Ajal, millal selline õnnetu olukord tõesti kestab, osutab pr. Lartei sellega suure teene, et ta hoiab Hindemithi mälestuse aromaatsena."

"The Washington Post'i" muusikaosakonna juhtaja ja kriitik Paul Hume üleb oma küllaltki pikas kirjutuses muu analüüsi seas järgmist: "Väljendusriikkus oli Käbi Laretei eilse "Ludus Tonalise" ettekande põhiheliks. Oli selge algusest peale, et ta on võtnud ette vajaliku uurimise selle muusikapala polüfoonilisest ja struktuurilisest iseloomust. Ikka ja jälle püüdles ta saavutada neid kavatsusi, mis seisavad Hindemithi poolt antud mängujuhendites taga... Ta ettekanne, laias laastus, projekteeris palju selle väljakutsuvalt raske muusika põhilisest karakteristk. Kiiretele ja erinevatele interluudiumidele järgnevatele fuugadele 4 ja 8 andis pianist nõuetava selguse ja sulgkerge puudutuse. Ja 11. fuuga täielikule vaikusele andis ta vajaliku puhkehetke.. "Ludus Tonalis" on üks raskemaid ülesandeid repertuaaris, millist vaid vähesed pianistid julgevad esitada kontserdi ainsa atraktsioonina."

Nagu jutuajamisel eestlastega pärast kontserti selgus, loodab Käbi Laretei esineda järgmisel aastal taas Washingtonis, nimelt äsjavalminud suures kultuurikomplektis, mis kannab Kennedy Center'i nime.

Oskar Lillendal: Kuidas ajalugu "tehakse"

Vene kommunistlike imperialistide poolt okupeeritud Eesti probleemide käsitamine UUSI SUOMI veergudel, mille tulemuseks oli N. Liidu saadiku protest Soome võimudele. Soome võimude kahetsusavaldus, TASS-i agiteeriv kommunikee ja N. Eesti ajakirjanduslike politrukkide Vladimir Raudsepp'a ja K Tammistu kahest leheküljest läbiminev "selgitus" vabadele eestlastele KODUMAA veergudel põhjustavad mõnesuguseid reflektsioone.

Vl. Raudsepp ja K. Tammistu kahasse tehtud pikemas kirjutuses on niüid Eesti lähema ajaloo valgustamisel jõutud terminini "revolutsioon". Eestis olevat kommunistid 1940. a. 21. juunil pääsenud "töörahva revolutsiooni" teel võimule. Sellele seigale on kirjutuses toodud väga iseloomustav eellugu:

"Nõukogude Venemaa valitsus võttis 2. novembril 1917 a. vastu ajaloolise dokumendi (mitte otsuse? O.L.) "Venemaa rahvaste õiguste deklaratsiooni", mis kindlustas endise Vene impeeriumi rahvastele oma vahekordade korraldamise täiesti uutel — võrdõiguslikkuse ja enesemääramise põhimõtte — alustel, kaasa arvatud lahkulöömise ja iseseisva riigi moodustamise õigus."

Venemaa vähemusrahvastele ei kindlustatud midagi. Seda n.n. "õigust" kasutas 15./28 novembril 1917 a. eesti rahva seaduslik esindus sellal Eesti Maanõukogu, kui ta kuulutas Eesti Venemaa küljest lahkunuks. Enamlastele oli see aga pahandavaks üllatuseks, kui eesti rahva esindajad seda õigust hakkasid kohaldama. Tallinna garnisoni venelastest sõdurid ja madrused koos kohalike bolshevikega ajasid relvajõul Maanõukogu laiali. Seda "õigust" asusid kasutama ka ukrainlased, georgialased, aserbeidshaanid, armeenlased ja mitmed teised Taga-Kaspia rahvad, kelle vastu kommunistlik-imperialistlik Venemaa otsekohe alustas taasvallutamise sõjakäiku ja nende rahvaste "vabastamise" 1920 aastaks lõpetas.

Edasi: "1. septembril 1939 a. alanud Teine Maailmasõda isoleeris Eesti reaktsioonilised valitsevad ringkonnad Lääne imperialistlikest jõududest. Seetõttu oli Eesti fashistlik valitsus rahvahulkade survel sunnitud vastu võtma Nõukogude Liidu ettepaneku ja 28. septembril 1939 a. alla kirjutama vastastikuse abistamise paktile."

Tõde: selleaegsele Eesti välisminister K Selterile esitati Kremlis diktaat ja "rahvahulkade surveks" olid kommunistlikud imperaatorid Staliniga eesotsas. Eesti ei vajanud sellal enam mingit "vastastikkust abistamist", kuna ta oli juba 23. augustil Ribbentrop-Molotovi paktiga maha müüdud nagu seapõrsas Käina laadal.

Edasi: "Nõukogude väed ei sekkunud Balti riikide rahvaste siseellu. Kuidas ka Lääne ajaloovõltsijad püüaksid kompromiteerida **sotsialistlikku revolutsiooni** (minu sõrendus O. L.) **Eestis,** ei suuda isegi nemad tuua ühtki fakti baasides paiknevate Nõukogude sõjaväelaste vahelesegamisest Eestis arenenud sündmustesse."

Ei suuda jah — kõik N. Liidu sõjaväelased istusid sellal korralikult baasides, pesid igapäev pesu, tuupisid maksi-leksi õpetust ja mängisid "tampkat". Kuid eesti "töörahva revolutsiooni" taga seisid relvadega 16. juunil 1940. a. Eestisse sissemarssinud punaväe diviisid ja soomusüksused ning laevastik, kellede jaoks tehti puhtaks ja vabaks kõik Tallinna ja Tallinna ümbruse kasarmud, kus olid paiknenud Eesti regulaarväeosad. Punaväe ja punalaevastiku ohvitseride ning NKVD opritshnike jaoks tehti paari tunni jooksul eestlastest tühjaks kogu Raua tänava ja Politseiaia rajoon.

See oli avataktiks tänaseni kestnud ja varemtundmatule eesti rahva suhtes teostatavale survele ja majandusliku väljakurnamisele. Revolutsioon mis viiakse läbi okupatsioonivõimude toetusel, ei ole revolutsioon, nii nagu polnud "revolutsiooni" Tsehhoslovakkias 1968. a. augustis, mil N. Liidu ja tema statelliitide väed okupeerisid selle maa "vennalikuks abistamiseks".

Kuis Kadakad, Koovitsad ja Ausid "eesti töörahva" eesotsas jõudsid Kadrioru lossi ette oma nõudmisi esitama, olid kohe kohal ka N. Liidu NKVD mundrit kandvad üksused, kellede autod olid paigutatud Weitzenbergi tänava äärde pargipuude alla. Nendele autodele veeti ja nendel autodel veeti minema need, kes lossiseelse sündmuse tunnistajatena julgesid oma rahvuslikku meel sust valjusti avaldada. Enamikus olid need noored ja koolіõpilased, poisid ja tüdrukud, kes esimestena said proovida NKVD "veenmise" meetodeid. 21. juuni õhtul, kui Tallinna lehtede ajakirjanikud olid kommunistide värske siseministri Maksim Unti juures Toompea lossis intervjuul ja küsisid, mis arreteeritutest saab, vastas M. Unt: "Meil pole mingeid teateid arreteerimistest — kõik on puha loba! " Hilisemad juurdlused on selgitanud, et kõik need Kadrioru lossi ees arreteeritud noored on jäänud kadunuks. Rahva hulgas Kadrioru lossi ees liikus NKVD punarummuliste "furashkadega" sõdureid ja ohvitsere erariietes "töörahva esindajate" saate, kes ühel või teisel vahelehüüdjal täiesti kinni võtsid ja punaväe autodele toimetasid. Olin sellal UUDISTEHE reporteriks ja mind oli saadetud Kadriorus toimuvaid sündmusi reporteerima ja nii sattusin arreteerimiste tunnistajaks.

Kommunistliku dialektika kohaselt peab ajaloo sündmuste kulgu möistma ja valgustama ning järeletulevatele põlvedele selgitama permanentsete sotsiaalsete vastolude arengute taustal, et on kogu aeg olnud rõhujad ja rõhutud, surve ja ülestõus. Sündmusele, mis ei lase end paigutada selle dialektika raami, peab andma sellise möödu, et "peab"... Väga kujuka näite andis selle ja sellise ajaloo käsitluse kohta 1970. a. Lenini 100-nda sünnipäeva mälestuseks Moskvasse kokkukutsutud ajaloolaste ülemaailmne konverents. Kommunistliku bloki teadusmeeste üksmeelne süntees ajalookirjutamise põhiteeside kohta oli järgmine: Ajalugu on see ja kõik sündmused on olnud sellised, nagu seda on vajalik kommunistliku dialektika korras ja kohaselt valgustada ja nagu partei seda õigeks peab.

Selle dialektika kohaselt kaovad vahel Nõukogude entsüklopeediatest Beriad ja asendatakse Beringi väinaga, kaovad Hrushtshovid, Tuhhatsehevskid ja ilmuvad mõne aasta järel jälle tagasi ja selliselt peab möistma ka eesti ajakirjanduslike politrukkide "selgitusi".

Ühe inimpõlve elades juhtub palju ja unustatakse ka palju. Kuid vabas maailmas eluneva eestlaskonna lakkamatuks kohustuseks on alaliselt meenutada ja igati valgustada 1939—1944. aastate tõsiasju, mõeldes seejuures eriti kodumaal üleskasvanud uuele sugupõlvele, kellele Vl Raudseppade ja K. Tammistute "ajalood" võivad hakata tunduma tõdedena, kuna puuduvad vastuväärtused. Meie vajame lühikest, tihedalt kokkuvõtlikku ja väikseformaadilist EESTLASE KÄSIRAAMATUT, kust meie noored ammutaksid ajalooliselt õigeid teadmisi eestlaste etnogeneesi rahvusliku territooriumi, päritolu, kultuuri ja kõige selle kohta, millele nad võiksid rajada oma rahvustunde ja põhjuse, miks oleme ja peame olema eestlased. See käsiraamat peaks sisaldama õigeid andmeid ka selle "töörahva revolutsiooni" kohta, mis kutsus N. Liidu väed eesti rahvast vägistama, küüditama, tapma, rüüstama ja pöletama. Sellise käsiraamatu kodumaale toimetamiseks on võimalusi ja neid peab kasutama.

Alles nüüd näeme, kui vajalik on olnud 1955. a. alustatud koguteose EESTI RIIK JA RAHVAS TEISES MAAILMASÕJAS väljaandmine. Kuidas Raudseppad ja Tammistu'd ka käänavad-väänavad, ei jää sellest ometi midagi muud järele, kuid lahja-roosa ajaloovõltsingu vedelik tuttavate Kremli-aroomidega.

Ma Liidus leidnud mõndagi,
mis tõsist kiitust väärib:
Sverdlovskis leidsin pelduku,
mis sita ära määrib.

See Sverdlovski jaama väljakäigukoha seinalt leitud eestikeelne epigramm oleks siinkohal iseloomustavaim Eesti vägistamise ja kurvamise lugu õigustada püüdvale dialektikale, mille kuulutajate sõrmed juba mõnda aega ka meie sugurahva kõri suunas liiguvad.

EEC-POOLDAJAD ORGANISEERUMAS

Mööduvnud nädalatel alustas Rootsis tegevust uus organisatsioon,mis end esialgselt nimetab Euroopa Koostöö Informatsioonigrupiks või ka EEC grupiks (Informatsionsgrupp för europeisk gemenskap — EEC grupp). Rootsi suuremates lehtedes avaldati üleskutsed, millele on alla kirjutanud rida rootsi politikuid, teaduse, kultuurialade ja majanduse õige nimekaid esindajaid. Nii neile allakirjutanute seas: end. TV-juht Nils Erik Bachrendtz, suursaadikud Boheman ja Siegbahn, Uppsala ülikooli rektor Segerstedti ja rida teisi silmapaistvaid teadlasi, Nobeli-auhinna saanud rootslasi, kõik Rootsis praegu professuure omavad majandusteadlased, kirjanikud Harry Martinson, Eyvind Johnson, Jakob Wallenberg ja rida teisi ma jandustegelasi, peatoimetaja Harald Wigforss, end. peatoimetaja prof.H erbert Tingsten jne.

Informatsioonigrupp kavatseb nüüd Rootsis alustada aktiivset selgitustööd Rootsi täieliku liitumise hääks EEC-ga ja üldse koostööks Euroopaga. Üheks oluliseks ülesandeks on ka vastu astuda vasakekstremistide "shovinistlikule" propagandale Rootsis, mis oma asjatundmatu ja vulgaarse agitatsiooniga eriti nooremas generatsioonis suurt segadust on tekitanud kogu probleemi sisu ja ulatuse mõistmiseks.

Aktsioonigrupp alustas oma tegevust avaliku informatsioonikoosolekuga Stockholmi kontserthoones 8. juunil, kus esinesid prof. Bertil Ohlin, rektor Torgny Segerstedt, prof. Torsten Gårdlund ja suursaadik Bo Biegbahn, kes on ka kogu aktsiooni tegelikuks administreerijaks. Koosolekut püüdsid kommunistid ja vasakekstremistid igati segada.

Aktsiooni algatajad on hästi teadlikud, et eesti ja balti minoriteet ja sisserändajad on eriti huvitatud võimalikult tihedast koostööst Euroopaga. Aktsioonigrupp on juba kontakti võtnud nende minoriteetide esindajatega ja veelgi tihedamad kontaktid arendatakse välja tulevikus.

"Sõprus-ôhusild" 360 000 reisijaga

Ühenduses 15. mail avatud uue lennuliiniga regulaarsetele reisijatele Tallinn-Minski-Kishinjovi vahel avaldas "Rahva Hääl" pikema kirjutise pealkirja all "Sõprussild Tallinn-Kishinjovi vahel", millest selgub, et viimastel aastatel on loodud järjest uusi lennuühendusi Tallinna ja paljude Nõukogude Liidu linnade vahele. Seega toimub plaanikohane Tallinna liiltamine kogu Nõukogude Liidu orbiiti.

Üldse olevat praeguses Eestis, peamiselt Tallinnas, 28 otseühendust lennuteel. Tänavu avati kuus uut lennuliini. Käesoleval suvel rakendatavat käiku järgmised õhuliinid: 15. maist alates on otseühendus Tallinna ja Novgorodi vahel, kusjuures lennuk teeb vahemaandumise Pihkvas, neli korda nädalas luuakse lennuühendus Tallinn-Minsk-Lvovi vahel, kolm korda nädalas on lennukid otseühenduses Tallinna ja Volgogradi (s.t. endise Stalingradi) vahel,va hemaandumisega Dnepropetrovskis. Alates 1. juunist pidi avatama lennuliinid Tallinn-Odessa-Simferoopol ja Tallinn-Zaporozje-Suhhum.

Et Tallinn-Moskva ja Tallinn-Leningrad otseühendused mitmel korral ööpäeva kestel juba kauemat aega käigus on, seda kõnesolevas ülevaates ei märgita. Küll aga tehakse ennustusi tänavuse reisijatelennu kohta arvuliselt. Ajaleht arvab, et kõiki lennuliine kokku kasutavad aasta kestel vähemalt 360.000 inimest.

Kuna aga peaaegu ükski ülevaade N. Liidu, kaasa arvatud okupeeritud Eesti, ajalehtedes ei lõpe pärast viimast parteikongressi alganud uue viisaastaku loodetavate saavutuste ennustusega, siis märgib "Rahva Häälgi" omas pikas kuue-veeruses "Sõprussilla..." jutus, et "... Viisaastaku lõpuks peaks see arv (s.t. 360.000) ületama juba poole miljoni piiri ja seda enneköike tänu täiendavate lennuliinide avamisele ning uutele mugavatele lennukitele."

Esimese EELK piiskopi õnnistamisest 50 aastat

Viiskümmend aastat tagasi, 5. juunil 1921 oli Tallinnas tähtsis sündmus — õnnistati ametisse esimene Eesti Luteri Usu Kiriku piiskop Jakob Kukk. Umbes 20.00 õnnimest palistas teed, kui protsessioon liikus Jaani kirikust Kaarli krikusse, kus õnnistamistalitus toimus. Tornist kostsid pasunakoori koraalihelid saabujate tervituseks.

Vabadussõda oli poolteist aastat tagasi lõppenud Tartu rahu sõlmimisega Eesti ja N. Vene vahel. Noor,iseseisev riik hakkas korda seadma oma ühiskondlikke institutsioone.Juba 1917.a. kirikukongress Tartus oli otsustanud senise riigikiriku muuta vabaks rahvakirikuks. Siiani oli kirikuvõim olnud Vene tsaari käes, kes seda võimu teostas ametnike kaudu nagu kindralsuperintentent ja kindralkonsistoorium. Aastal 1919,seega Vabadussõja ajal, võeti vastu "Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kiriku põhikiri" ja selle järeldusel astusid tagasi kindralsuperintentent Wilhelm Kentman ja kindralkonsistoorium. Häälte vahekorraga 106 poolt ja 62 vastu otsustati Eesti kirikupea ametinimetuseks piiskop ja kirikuvalitsuse nimeks konsistoorium. Uus ametinimetus pidi ka rõhutama kiriku iseseisvust riigi suhtes. Vabanenud ametikohale valiti ajutise piiskopina Keila koguduse õpetaja Jaan Kukk. Esimesel kirikupäeval järgmisel aastal valiti ta uue põhikirja alusel eluaegseks piiskopiks. Jakob Kukk oli ametis kuni surmani 25. juulil 1933, seega ümmarguselt kaksteist aastat.

Piiskop Kukk viibis aastal 1921 ühel kirikukonverentsil Stockholmis, kus ta isiklikult palus Rootsi peapiiskop Nathan Söderblomi tulla teda ametisse õnnistama Tallinnas. Maailmakuulus kirikujuht Söderblom nõustus. Ühtlasi otsustati jälle tarvitusele võtta õnnistamisriitus, mille kohaselt 17. sajandil ordineeriti Eestimaa piiskopid Rootsi ajal,kui neid ametisse seati Tallinna Toomkirikus. Oma assistendiks kutsus Söderblom Soomest Porvoo piiskopi Jaakko Gummeruse.

Peajumalateenistuse alul Kaarli kirikus võeti õnnistatav piiskop ja õpetajad pihile. Jumalateenistusel jutlustas Jakob Kukk. Pärast kirikupalvust lähtus käärkambrist uus rongkäik läbi auvärava kiriku peaukse poole. Protsessiooni ees sammus H.B. Rahamägi, kandes piiblit kui kiriku alust. Talle järgnesid Rootsi peapiiskopi sekretär õpetaja Froste, kes kandis Rootsi kiriku kingitusena karjasekeppi kui piiskopiameti üht tunnust, ning õpetaja A. Sommer, kandes piiskopimantlit.Neile järgnes Jakob Kukk valges albas. Tema järele tulid paarikaupa 12 assistenti, nende seas Läti ja Ingeri kiriku esindajad, siis Porvoo piiskop ja lõpuks Rootsi peapiiskop Nathan Söderblom.

Altari ees pidas Söderblom saksakeelse kõne, mille tõlkis eesti keelde H.B. Rahamägi. Ta ütles muu hulgas: "Meie ei ole isandad, vaid oleme karjased. Me ei kuulu bürokraatlikku ülimuskihti, vaid oleme hingehoidjad. Ülesannete lahendamisel tuleb meil lähtuda Jumala sõnast ja Kristuse armastusest. Issand tahab meie kaudu midagi korda saata. Ise oleme tähtsusetud. Sellele vaatamata kasutab Jumal meid armulikult, et rõõmusõnum päästmisest kurja küüsist tehtaks inimestele teatavaks."

Piiskop Gummeruse eestikeelsele kõnele järgnesid piiblisalmide lugemised assistentide poolt. Jakob Kukk tunnistas usku Apostliku usutunnistuse sõnadega ja vastas õnnistaja poolt esitatud küsimustele ametipidamise asjus.

Saabus piiskopiametisse õnnistamise hetk. Kolmainu Jumala nime nimetamisel haaras Rootsi peapiiskop piiskopiristi oma rinnalt ja asetas selle eesti ametivenna rinnale.

Hiljem Uppsalas kirjutatud protokollis motiveeris Söderblom riitusest kõrvalekaldumist asjaoluga, et kõigil oli veel värskelt meeles, kuidas Tartu vabastamisel 14. jaanuaril 1919 eesti sõdurid leidsid Kredliitkassa keldris teiste märtrite hulgas enamlaste poolt mõrvatud piiskopi Platoni — märtri rinnal helkis piiskopirist.

Esines veel teisi vähemaid kõrvalekaldumisi vanast piiskoppide õnnistamise korrast. Nii ei pandud Eesti piiskopile pähe mitrat ehk piiskopimütsi, talle anti selle asemel üle piibel.

Huvitava seigana lisas Söderblom protokollile, et üks talutaat olevat kirikust lahkudes ütelnud: "Täna sai meie piiskop Püha Vaimu."

Kui aastal 1964 Rootsi peapiiskop Gunnar Hultgren õnnistas Stockholmi Jaakobi kirikus ametisse EELK peapiiskop J.O. Lauri, siis jätkas ta sedasama auväärset traditsiooni, mis algas esimese Eestimaa piiskopi ametisse õnnistamisega aastal 1638, kelleks oli Nyköpingi praost Joachim Jhering.

Esimese piiskopi Jakob Kuke ametisseõnnistamine Eesti Vabariigis viiskümmend aastat tagasi ei olnud ainult usuline ja kirikulooline sündmus.

Selle kaudu markeeris EELK ennast kui tõelist rahvakirikut, mis oli vabaks saanud Saksa ja Vene mõjudest ning nüüd uuendas oma ajaloolisi sidemeid Rootsi kirikuga. Rahva hulgas võeti see samm vastu suure sümpaatiaga, kui vaimse iseseisvuse tunnus. Lihtsaist oludest pärinev eesti mees oli õnnistatud oma maa kirikupeaks ning ta kandis seda ametit suure autoriteediga kuni surmani.

Sel taustal on ka arusaadav, miks kümned tuhanded inimesed linnast ja maalt tol ajaloolisel pühapäeval, 5. juunil 1921 Tallinnas, olid tulnud kaasa elama esimese Eesti piiskopi õnnistamisele. **V.P.**

Esimene EELK piiskop Jakob Kukk

Pagulus soodne ajaloouurimusile

Esimene Balti Sümpoosium lõppes pühapäeval 6. juunil Hässelby lossi põhjamaade kultuurikeskuses piduliku õhtusöögiga pärast terve päeva kestnud referaate Eesti, Läti ja Leedu ajaloo, riigiteaduse, majanduse ning balti-rootsi vastastikkuste suhete üle. Kokku võttis kolmepäevasest üritusest osa umbes 200 isikut, kusjuures 110 inimest oli koos korraga laupäevasel keele ja kirjanduse arutlusel.

Sümpoosiumit olid jälgima tulnud ka rida kõrgemaid rootsi riigiametnikke Haridusministeeriumist, Tööturuvalitsusest, Stockholmi linna sisserännu keskusest, j.t. Ekspertide ja teadlaste hulgas peale varemmainitute olid kohal nõunik Elmar Bekeris Haridusministeeriumist, büroojuhataja Christina Palm sisserännukeskusest, sekr. T. Sundqvist Tööturuvalitsusest, hum. kand. Seppo Zetterberg Helsingi ülikoolist, d.r Janis Trups Latgallian Research Institute, USA, Ilmar Raamot ja Albert Suurkivi Vaba Eesti Komiteest New Yorgist ja mag. phil. Therese Lazdina Läti Rahvusnõukogudst Londnist.

Kõik kolm Balti ajaloolast, Juozas Lingis, Leedu, Andrejs Johansons, ja Arnold Soom, Eesti, töid paljusid huvitavaid fakte pikkade aastate jooksul toimunud ajaloo uurimustest meie teadlaste poolt. Siinjuures tuleb tunnustavalt ära märkida asjaolu, et paljud teadlastest on oma kultuuriliselt tähtsa panuse annud väikepalgaliste arhiivitöölistena, nagu näiteks leedulasest sõjaajaloolane kolonel O. Urbonas. Ometi on pikad pagulasaastad Baltikumi ajaloo uurimisele kasuks tulnud, sest mõned lühiajalised külastused rootsi nii nii väärtuslike materjalidega arhiividesse normaalsetes olukordades poleks ehk annud samu tulemusi kui just see ennastsalgav töö veerandsaja-aastase eksiili kestel, väitis dr. Arnold Soom.

Uurimused ja teaduslikud tööd on hõlmanud niihästi kõigi kolme Balti riigi puhtajaloolist tausta, mitmete rahvaste sõjakäike nendel aladel, vanu rahvausundeid, kaubateid, rahandust ning suures ulatuses loomulikult vene okupatsiooni. Lätlastel ja leedulastel on ilmunud entsüklopeediaid, läti oma kolmeköiteline 2880. leheküljelise kaheveeru tekstiga. Selle töö redigeerimise lõpetas a. 1935 prof. Arveds Shvabe, millele lisaköite kiriastas a. 1962 tema lesk Lidij aShvabe. Leedulastel on ilmunud suurelt osalt ka leedulaste abiga Rootsis "Leedu Entsüklopeedia", Bostonis a. 1953—1969. See teos hõlab 36 köidet, igaüks neist 600 lehekülge, kusjuures just puht leedukeelsed terminid on põhjalikult valgustatud.

Eesti osas vöörsil pole meil seni säärast leksikoni veel ilmunud, küll aga mitmeid põhjalikke töid üksikute ajalookõikude kohta ning üldajaloolisi teosed. Oma ettekandes tõstis dr. phil. a. Soom eriti esile kaudunud arheoloogi prof. Richard Indreko teadmisi kiviaja kohta Läänemere ümbruses ja piiskop Johan Köpu tööd "Kirik ja Rahvas". Lund 1959. Praegu Rootsis oma alal tegutsevates teadlastest nimetas ta Evald Uustalu uuema ajaperioodi ülevaateid, etnograafi prof. Gustav Ränka, kunstiajaloolast Lilli Kaelast ja eriti Stockholmi kunstiajaloo professorit Armin Tuulset ja tema mitmeid rahvusvaheliselt suurt tunnustust võitnud teosed keskaegsete ehituste üle. Neid luksuslikes väljaandeis rikkalikult illustreeritud köiteid võis näha ka sümpoosiumi raamatunäituse väljapanekute hulgas, kus erilauad moodustasid kirjanduse, keeleuurimise, ajaloo ja isegi lasteraamatute eksponaadid.

Siin võis silmata mitmeid värskeid doktoritöid, nagu Herbert Lagmani "Svensk-estnisk språkkontakt. Studier över estniskans inflytande på de estlandssvenska dialekterna". 1971; meie ilukirjandust vöörkeelses tõlkes, nagu Uibopuu ja Viirlaidi raamatuid. Lätlaste liiürika laual olid huvitavad väikesed huulevihikud, mille kogumaht ei ületanud 40. lehekülge ja suured värvikad, moodsalt kujundatud aabitsad.

Sümpoosiumi huvitavaks ettekandeks oli veel fil. lic. Uldis Germanise referaat Baltikumist rootsi ajaloo õpperaamatutes. Referent töötab Stockholmis ajalooõpetajana ning esitas paljude raamatute läbivaatluse põhjal üksikasjaliku ülevaate neist lünkadest, puudustest, eksimustest ja väärkäsitlustest, mida rootsi õpikutest võib leida. Sõnavõtud ettekande kohta olid elavad. Soovitati Germanise ettekanne ikohe saata rootsi ajalooõpperaamatute autoreile, vigadest teatada Haridusministeerjumile ning avaldadakriitikat pedagoogilises pressis.

Lõpupäeva viimase ettekande pidas dr. phil. Bruno Kalninsh, kes käsitles balti riigiteadlaste uurimistööd Rootsis. Ta avaldas kahetsust et meie riigiteadlaste järelkasv on nii väike ja et uurimistöö pole sugugi proportsioonis suure allikmaterjaliga, mis sellel alal juba praegu kasutada on.

Lõpusõnad ütles prof. Velta Ruke-Dravina rõhutades Balti Instituudi edaspidist rahvusvaheliste kontaktide arendamist ja uute kokkutulekute korraldamist, võimaluse korral ehk veelgi avaramal foorumil.

KARIN SAARSEN

Ukrainlased nõuavad Trudeault vabandust

TORONTO — Ukraina organisatsioonid korraldasid möödunud nädalal Torontos pressikonverentsi, kus nõuti, et Kanada peaminister Pierre Elliot Trudeau vabandaks avalikult Kanada ukrainlaste ees märkuste pärast oma CBC raadiointervjuus. Selles intervjuus märkis peaminister, et ta ei käsitlenud oma N. Liidu reisil Brezhnevi ja Kossõginga Ukraina rahvuslaste vangistamise küsimust, kuna ta ei tahtnud, et talle esitatakse vastuküsimusi Quebeci terroristide areteerimise pärast Kanadas.

Ukrainlaste esindaja Robert Maksymec rõhutas, et Ukraina Komitee mõistab kategooriliselt hukka sellise Ukraina ja Quebeci olukordade võrdluse ja nõuab Ottawa valitsuselt koheseid samme selliste skandaalsete vigade ning väärarusaamade õiendamiseks.

Komitee soovib eriliselt, et peaminister peaks selles küsimuses nõu Ukraina organisatsioonide juhtidega Kanadas, kus koostataks edasine tegevusplaan.

Arvestatakse, et Kanadas on üle poole miljoni Ukraina päritoluga kodanikku, kelledest Torontos elab 60 000.

Ontario parlamendis mõistis Trudeau käitumise N. Liidu reisil hukka Ontario kodakondsuseminister ja provintsisekretär John Varemko, kes on Ukraina päritoluga:

"Trudeau väljendusi kasutatakse ära kommunistliku rezhiimi toetamiseks. Tema sõnad jahmatasid ja desarmeerisid neid, kes püüavad olla vabad inimesed."

Ottawa parlamendis astus Trudeau kaitseks välja koos temaga N. Liidus viibinud Toronto liberaal Walter Deakon, kes on ise Ukraina päritoluga.

Deakon ütles, et tema käsitles jutuajamisel nii N. Liidu kui Ukraina valitsuse esindajatega isiklikult Ukraina rahvuslaste juhi, Valentin Morozi küsimust ja "samuti teisi küsimusi, mis puudutavad leedulasi, lätlasi, eestlasi ja tshehhe ja milledele jubiti siin tema tähelepanu enne ärasõitu".

Diskuteerides laialipaisatud perekondade ühendamise küsimust juhtudel, kus üks pool on Kanadas ja osa Ukrainas, leidis ta et see häiris eriliselt Ukraina punast peaminister Shtsherbitskit ja jõudis veendumusele, et sellise teema ülesvõtmine peaminister Trudeau poolt poleks kuskile välja viinuo.

Konflikt Trudeau ja ukrainlaste vahel oli elavaks kõneaineks Kanada ajakirjanduses ja suurleht "Telegram" Torontos soovitas, et ukrainlased ja juudid teeksid targasti, kui nad ühiselt võitleksid oma rahvuskaaslaste huvide eest N. Liidus.

Trudeau nimetas Moskvas venelastele juudiküsimust, ei puudutanud aga teisi vähemusi, kes kannatavad tagakiusamise all. "Telegram" kommenteerib:

Tekib mulje, et ta nimetas juutide olukorda vaid zhestina, mis võimaldaks tal Kanadas positiivselt vastata teatavaile küsimusile. Moskva alistas Ukraina 10—36 miljoni inimohvri hinnaga ja Kanada peaminister peaks kindlasti vähemalt selles teadlik olema. Mitte üksnes ukrainlased pole solvatud hiljutiste võrdluste pärast.

Eestlased, lätlased, leedulased, valgevenelased, tshehhid, poolakad, ungarlased — isegi venelased, kes siia tulevad — jagavad teatavat ühist hämmastust nende märkuste kohta".

Toronto "Telegram" avaldas pikema lugejakirja ka kirjanike Arvi Korki sulest, kus juhitakse tähelepanu sellele, et Norilsk, mida Kanada peaminister imetles, oli varem üks kurikuulsamaid orjalaagreid kogu N. Liidus.

Meir ei taha evakueerida Suessi-tsooni

Iisraeli peaminister Golda Meir lükkab tagasi Egiptuse presidendi Sadati poolt esitatud rahutingimused. Sadat märkis, et Egiptus on nõus pikendama relvarahu Suessi tsoonis üks aasta, eeldusel, et Iisrael esiteks paneb toime osalise tagasitõmbumise kanali äärest ja pärast seda evakueerib kogu Siinai poolsaare.

Iisraeli peaminister märgib, et Sadati soovidele ei saa Iisrael vastu tulla, kuna taoline moodus annaks Egiptusele häid strateegilisi positsioone juhul, kui vaenutegevust taas-Suessi-kanali avamisel on Iisrael eraldada rahuküsimust üldises ulatuses probleemidest kanali ümber. Suessli-kanali avamisel on Iisrael nõus oma vägesid evakueerima ainult sel tingimusel, kui Egiptus garanteerib, et vaenutegevust ei taasalustata ega kanalit ei ületata, et Iisrael tohib takistamatult kasutada Suessi kanalit ja et olukorda kanali tsoonis efektiivselt valvatakse. Alles pärast seda võib diskuteerida lalaldaseemaid evakuatsiooniküsimusi. Golda Meir toonitas Iisraeli parlamendis, et USA peaks saatma Lähis-Ida sõjalise tasakaalu säilitamiseks Iisraelile rohkem relvi. Hiljuti sõlmitud vene-egiptuse leping nihutab tasakaalu Egiptuse kasuks ,toonitas pr. Meir.

Dirigent Järvi võitis Roomas

ROOMA — Siin lõppes 2. juunil VI rahvusvaheline orkestrijuhtide konkurss, mille iga aasta korraldab Itaalia muusikaakadeemia "Santa Cecilia". Sellest muusikafestivalist võtsid osa dirigendid 10 maalt. N. Eesti dirigendi Neeme Järvi. Zhüriil tunnistas konkursi võitjaks

EESTI KULTUURI KOONDIS
POSTGIRO 57588

Kishoni uus satiiride kogu huumorivaese ajastu raamat

Hiljuti ilmus Langen-Mülleri kirjastuse väljaandel Münchenis lühikese aja jooksul üle maailma tuttavaks saanud Iisraeli humoristliku kirjaniku Ephraim Kishon'i uus satiiride kogu "Nicht so laut vor Jericho" (Mitte nii kärarikkalt Jeeriko all) hinnaga DM 16:80. Kishoni satiire on eriti ka seepärast mõnus lugeda, et nad ei sisalda kibedust või põlgust teiste inimeste, nende rumaluste, väärtegude ja halbuste vastu, kõige vähem aga mingit moraalset üleolevust teisiti mõtlevate kaaskodanike ja teistesse rahvustesse kuuluvate isikute suhtes, vaid lihtsalt paljastavad humoristlikult meie kõikide nõrkusi. Selles mõttes sarnaneb Kishon kuulsatele venelastele Soshtshenkole ja Avertshenkole.

Talle oli saatus aga armulisem kui näiteks Soshtshenko vastu, keda Stalin pärast teise maailmasõja lõppu tahtis oma truu sulase Shdanovi kaudu sundida kirjutama romaane "sotsialistlikus realismi" vaimus, s.o. kirjeldada positiivselt N. Liidu tööliste elu-olu, mida kirjanik parima tahtmise juures ei saanud teha. Tal puudus igasugune and kiita seda, mida ta pidas naeruväärseks.

Erilise heameelega tõgab Kishon ametnikke. Mitte seetõttu, et ta neid ei salli, vaid et ta nende vastu tunneb omamoodi kaastundmust. Peaaiskaudselt või lihtsalt puudulikult väljatöötatud seadused sunnivad kõiksuguseid ametnikke, eriliselt poliitseinikke, astuma samme, mis näivad tavalisele kodanikule ülearusteena ja seepärast kentsakatena. Kishon ei ole nende saamude üle pahane, ta vaid naerab lõbusalt, kuid nii selgesti, et ka tegelased, kes on vastavad korraldused maksma pannud, oma üksimistest aru saavad. Minu arvates parim ja igatahes kindlaim tee mõtletu ettekirjutuste annulleerimiseks.

Kirjanik ei jäta ka puutumata sarnaseid delikaatseid küsimusi, nagu oma maa ja rahva suurte ja igapidi puudutud tegelaste pilkamist, seda iga ainult siis, kui need tegelased pole neid austusi väärt, millega neid üle külvatakse, või kui see austamine sünnib inimeste huvides, kes ise kahavad välja paista, tõstes teisi suure — ja teenimatu — au sisse. Seejuures mängivad üsna tähtsat osa nii Iisraelis kui mujal ajakirjanikud, teiste sõnadega Kishoni kolleegid — best ka tema on öieti elukutseline ajakirjanik — ja neid näpistab autor suure heameelega. Mitte väga kõvasti, kuid küllalt tugevasti, et lugejaid — ka kui nad ise on ajakirjanikud ja kannatavad samade vigade all ragu autori "kangelased" — röömustada ja naerma panna.

Peatüki omaette moodustab raamatu kirjaniku poeg Amir, kes oma koerustükkidega kõigutab oma isa autoriteeti. Selle poja kaudu näitab Kishon hästi piltlikult, kui vale on nii paljudes osades meie praegusaegne "moodne" kasvatusviis ja missuguseid tagajärgi see annab. Meie teame seda enam-vähem kõik, sest uue kasvatusviisi resultaate näeme igapäev tänavatel, kuid on vaja osata praegu vanemate ja "pedagoogide" ning valitsuste poolt nooruse kasvatamise osas tehtavaid vigu näha õiges valguses ja leida õiget teed nende vältimiseks, et tagajärjerikkalt teotseda. Siinamisest ja sõfmust ei jätku, need aina toovad kahju asjale. Ned peab rahvale oskama rahuliku arusaadavalt ja mõnusalt nagu Kishon seletada ja selgitada, et asjast kasu oleks.

Reisides kord jälle New Yorki, tuli autor tagasiteel Hamburgi, kus tal oli mitu peatuma jääda. Kõigepealt torkas talle silma, et selle rikka linna jõukad bürgerid igal aastal veidi varem magama lähevad. Veel kahe aasta eest kustutati tuli korralikkude kodanike korteris igal õhtul kell 21.30. Nüüd algab pimendamine juba kell 19.15. Kui nii edasi läheb, siis jõuab arvab autor, varsti kätte aeg, Hamburgis algab öörahu juba varakult pärast lõunat. Selles naljatoonis läheb jutt edasi, kuni Kishon jõuab St. Pauli kirjeldamiseni, sellest üle mainitud kuulsast Hamburgi lõbustuskohast. Auväärsed Hamburgi kodanikud ei teha St. Paulist midagi teada ja ei kõnele sellest patubaabelist kunagi. Kui keegi välismaalane viib juttu selle lõbunaiste massorgiate kvartelini, siis kuluavad kohalikud elanikud kannatlikult vööra jutu ära ja vabandavad St. Pauli olemasolu tõsiasjaga, et Hamburgi on suur sadamalinn ja et seal seepärast juhtub nii mõndagi, mis on häbiks linnale ja tema ausa elanikkonnale.

Kishon viis jutu vöörastemaja omanikuga St. Paulile, sest ta teadis varematest külaskäikudest, millega asi lõpeb. Omanik hoiatas teda tungivalt sinna minemast, lisas aga juurde, et autor kui ajakirjanik peab kõik nägema. Soovitas aga kedagi kaasa võtta, kes teda kaitseks gangsterite ja teiste allmaailma kurjategijate eest. Autor tänas hea nõu eest ja päris, kust ta sarnase inimsõbra võiks leida, kes teda saadab ohtlikul teel. "See on raske probleem", vastas omanik. Hädakorral olen ma ise nõus teid saatma. Mis sa arvad, Gertrude?" Naine kiitis mõtte heaks. Ja siis kirjeldab Kishon, kuidas vöörastemaja uksehoidja, üks kaasmaalane-juut, kes pikemat aega Hamburgis elas, mõned ajalehe kirjasaatjad, televisiooni esindaja, kes kõik olid teada saanud vööra külalise kavatsusest minna St. Paulisse, ennast talle pakkusid saatjaiks, nii et lõpuks maailmatu pikk karavan asus teele. Lõpptulemus oli, et tagasisõidul puuduisid pea kõik "saatjad", üks kadus ühte, teine teise nurka. Seda peab muidugi ise lugema, et täit naudingut sellest saada, kui osavalt ja kenasti autor kirjeldab tüübilist saksa väikekodanikku, tüüpi, keda ta tundis hästi juba Iisraelis, kus praegu elab hulk juute endisest Saksast ja kes nii või teisiti pääsesid Kolmanda Riigi poliitilise politsei küüsist.

Autori satiir muutub kibedamaks ainult seal ja siis, kui ta kõneleb praegustest Iisraeli surmavaenlastest, kes püüavad maksku mis maksab juute välja ajada oma isaisademaalt. Kuid ka neis lugudes lööb lõpuks ikka läbi autori suur huumorijoon, keda võib täie õigusega pidada ühe meie äärmiselt huumorivaese ajastu heaks, kui mitte isegi parimaks humoristiks. Raamat on suurepärane lektüür puhkuse vihmastel ilmadel.

Oskar Angelus

Mari Möldre raamat näitleja R. Tarmost

Kui ligemale kümme aastat tagasi Tallinnas ilmusid üldtuntud näitleja Mari Möldre mälestused, siis tekitas see raamat tavalisest laiemat kõneainet, kuna selles käsitleti napisõnaliselt ka seda ajajärku, mil Mari Möldre ja ta abikaasa Ruut Tarmo olid sunnitud nõukogude võimude survel teatritööst eemale jääma, olles mõnda aega isegi aresteeritud. Samaaegselt sai üldiselt teatavaks, et Mari Möldre on asunud kirjutama mälestusi oma elukaaslasest Ruut Tarmost, kes vahepeal ootamatult suri. Pärast pikkade aastate möödumist on nüüd Mari Möldre kauaoodatud raamat Ruut Tarmost Tallinnas ilmunud, kandes pealkirja "Ruut Tarmo".

Võrreldes Mari Möldre enese mälestusraamatuga, on Ruut Tarmole pühendatud raamat mahult tuntuvalt väikesem — ainult 152 leheküljeline. Seda on Kirjastus "Eesti Raamatu" väljaandel trükitud 20 tuhat eksemplari ja senini pole seda veel vöörsile saabunud, kuna teos tuli müügilemaikuu lõpul.

Kauaaegse ootamise järele nüüd lõpuks trükist ilmunud teose viibimist on mõneltpoolt seletatud sellega, et selle käsikiri oli enne trükkiandmist nõukogude tsensuurivõimude käes põhjalikul redigeerimisel. Kas see nii oli või mitte, on raske öelda, kuid võimatu see pole, sest Mari Möldre on tuntud oma julge ja otsekohese sõnaga, kes kindlasti tahtis omalt südamelt kõik "ära öelda", mis tal oma elukaaslase kohta öelda on.

"Sirbis ja Vasaras" avaldatud Tarmo-raamatu siisukokkuvõttest ja tutvustusest selgub, et Mari Möldre kauaoodatud raamatus on järgmised peatükid seoses Ruut Tarmoga kui inimese ja näitlejaga: Eluteatrisse ja teatriellu, Uus näitleja Draamateatris, Kummitused, Valge taud, Erik XIV, Õppereisi, Juudit ja näitejuht Ruut Tarmo, Aastad 1939—1944, Pisikesed osad, Cyrano ja Raspljujev, Endale truu, Oru Pearu, Milline ta oli, Hääl eetris, Viimased ülesanded, Juubelid ja Viimne gong.

Nagu mälestusraamatu ilmumiseteates "Sirbis ja Vasaras" märgiti, annab Mari Möldre tagasivaates ühisele elu- ja teatriteele ühtlasi omalaadse sisevaate meie teatriajaloosse. Raamatus on veel toodud R. Tarmo osade loetelu ja rohkelt pildimaterjali tema elust ja loomingust.

Ruut Tarmost kirjutab tema abikaasa ja näitleja-kolleeg Mari Möldre.

KÕITJÄRVE NOORTELE Scouthiken TALLINN:s Fastighets stiftelse GÖTEBORG POSTGIRO 528427

Jugoslaavia flirt Hiinaga

Pekingisse sõitis nädalapikkusele külaskäigule Jugoslaavia välisminister Tepavac — Kommunistliku Hiina valitsuse ametlikul kutsel. Kunagi varem pole mõni Jugoslaavia riigitegelane külastanud Puna-Hiinat pärast selle loomist.

Tepavaci delegatsioon saabus Pekingisse vaevalt kaks tundi pärast seda, kui samast kohast oli suurte aupaukudega saatel lahkunud rumeenia delegatsioon president Ceausescuga eesotsas, siirdudes Pjongjangi Põhja-Koreas.

Poliitilised vaatlejad märgivad üldiselt, et ilmselt on tegemist Belgrad-Pekingi suhete "ülessoojendamisega", kusjuures Tito nähtavasti tahab avaldada N. Liidule mingisugust "poliitilist väljapressimist".

Tallinna-raketid probleemiks USA-le

WASHINGTON (EPL kirjasaatjal) — Kas Tallinna-raketid on lennukitõrje või raketitõrje relvad? Selle probleemi kallal juurdlevad vastavad eksperdid Washingtoni sõjaja välisministeeriumis ning luurekeskustes. Seda küsimust peetakse USA kaitsejõududele ja välispoliitikale väga oluliseks, nii nagu selgub tuntud poliitilise kommentaatori Joseph Alsopi kirjutusest ajalehe "The Washington Post" 4. juuni numbris.

Juba varem on Ameerika Ühendriikide ajakirjandust läbinud teated nn. Tallinna süsteemist, mis olevat üheks peamiseks lüliks Nõukogude Liidu kaitse mehhanismis võimaliku aatomirünnaku vastu. Alsopi kirjutusest selgub, et Tallinna nimega ei kutsuta mitte ainult seda strateegilist tõrjesüsteemi, vaid ka selle üksikkomponente — rakette koos väljalaskeplatvormidega. Tallinn-rakette olevat kokku 1200 ja nende ametlikuks nimeks on SA-5 ning selle nimetuse kohaselt on nad seni klassifitseeritud kui lennukivastased raketid.

Viimasel ajal on aga ameeriklaste asjatundjate hulgas avaldatud arvamust, et Tallinn-rakettides on hoopis tegemist ballistiliste rakettide hävitamiseks ehitatud rakettidega, nn. ABM-idega, milledele aga venelased on nende töelise olemuse maskeerimiseks katsunud anda lennukitõrje rakettide iseloomu. Sellele ameeriklaste arvamusele on viinud järgmised asjaolud. Tallinn-raketid on väga suured ja väga kallid. Nad võivad tõusta kõrgemale maa atmosfäärist, sinna, kus lennukid ei opereeri, kuid millist keskkonda läbivad kontinentidevahelised ballistilised raketid enne, kui nad hakkavad langema maal asuvate sihtmärkide suunas. Tallinn-raketid on paigutatud selliselt, et see võrk suures osas ühtub SA-2 rakettide paigutuse skeemiga Viimased on kindlasti teadaolevalt lennukitõrje relvad. Milleks vajavad venelased kahte paralleelset ja teineteist dupliteerivat lennukitõrje süsteemi samades piirkondades?

Seni oli enamik USA eksperte siiski arvamusel, et Tallinna-süsteemis on tegemist vaid lennukitõrje rakettidega, kuna nende arvatavalik autopeseimine" eeloleval sügisel.

vate väljalaskepaikade juures (raketid ise on ju teatavasti peidetud) puudusid suurema võimsusega radarid, ilma milleta ABM-id ei saa opereerida.

Hiljem aga märgati, et venelased hakkasid Tallinna süsteemi piirkonda üles panema hiigelsuuri radareid, ning veel hiljem uuemaid radareid, millised on küll väiksemad aga vähem kohmakad, manöövderamisvõimelised ning tugeva võimsusega. Lennukitõrjerakettide kasuks räägis varem ka asjaolu, et nende paigutuskohtade juures puudusid spetsiaalsed kuurid, mis tavaliselt asuvad kõigi Nõukogude Liidu tuumarelva baaside juures ja milledes hoitakse tuumalaengut sisaldavaid koonuseid (nn. nuclear Warhead). Nüüd aga küsitletakse, et võibolla Tallinn-rakettide tuumalaengute hoidmiseks on venelastel mingi teine meetod ja spetsiaalset kuuride puudumine ei spetsiaalsete kuuride puudumine ei tähenda, et tegemist ei ole ballistiliste rakettide vastaste rakettidega.

Tervet seda probleemi nimetab Joseph Alsop — kes on tuntud oma heade sidemete poolest Ameerika sõjaväe- ja luureringkondadega — elu ja surma küsimuseks Põhja-Ameerika Ühendriikidele.

Nimelt kui tõesti peaks olema tegemist raketivastaste rakettide süsteemiga, nn. ABM-idega, siis omab Nõukogude Liit võimet sõja korral lüüa küllaldaselt rivist välja rühdavaid USA ballistilisi rakette ja seega vältida enda täielikku hävitamist, samal ajal aga oma ründerakettidega kohutavaid kahjustusi teha Ameerikale. See võime ja sellest teadmine on praegu eelköige tähtis USA ja N. Liidu vahelises psühholoogilises sõjas ning käigusolevates Strateegiliste Relvade Piiramise Läbirääkimistes (nn. SALT konverentsid). Eelneva põhjal võib kerkida küsimus, et kuidas USA eksperdid teavad, missugused radarid on venelastel kasutusel Tallinna-süsteemis ning kas oletatavate raketibaaside lähedal on spetsiaalselt ehitatud kuurid tuumarelva hoidmiseks või mitte.

Valdav osa sellistest andmetest on saadud ja saadakse tõenäoliselt õhufotograafia teel. Varem kasutati selleks lennukeid, nüüd peamiselt aga maakera orbiidis olevaid luuresatelliite. Fotografeerimine suurtest kõrgustest on viidud äärmiselt täiuslikuks kunstiks.

Andmestikku võib teoreetiliselt saada ka maapealse observatsiooni kaudu. Kuna teatud osa 1200-st Tallinna-süsteemi rakettidest asub Eesti pinnal, siis on nendega seosesolevate nähtuste ja andmete varjamine kindlasti üheks põhjuseks, miks välismaiseid turiste ja kodumaad külastavaid läänemaailmas elavaid eestlasi ei lasta Eestis vabalt ringi liikuda ja neile kättesaadavad alad väljaspool Tallinna on väga piiratud. On ju teada, et isegi kohalikel elanikel Eestis on juurdepääs teatud piirkondadesse võimalik vaid erilubade alusel.

"Rahvuslik" autopesemine

Tiivustatud läinudaastasest tähelepanekust ja uusalgatuse kordamineknust korraldas Toronto gaidlipkond "Põhjala Tütred" Torontos Cameron Collision garaazhis, mille omanikuks kaasmaalane H.Nortmaa, ühise autopesemise. Selle puhastulu on ette nähtud 1972.a. toimuva skautlike noorte Maailmalaagri kulude katteks.

Enam kui kümmekond lipkonna gaidi koos lipkonna ja rühma juhi Leivi Tertsi ja Margot Nortmaaga teostasid hoolikalt ja andumuslikult hommikust õhtupoolikuni eesti autoomanike kui ka pärismaalaste autode pesemist, mis andis "rahvusliku autopesemisena", nagu noored tüdrukud oma tegevust nimetasid, suurlaagri kulude katteks tagasihoidliku panuse.

Autopesemise aktsioonist võtsid osa peale eelpool nimetatud gaidijuhtide Katrin Lindre, Imbi Roest, Kai Virkus, Ene Haabniit, K. Bockfeldt, Tiina Nortmaa, Linda Vardjas, Silvi ja Anne ning Tiina Paomees.

Autopesemisest laekunud summale lisas poole-võrra juurde garaazshi omanik H. Nortmaa, millega päevane laekumine laagrikuludeks tunduvalt suurenes. Möödunud aastal õnnestus aktsioon paremini, kuna siis pesid gaidid päeva kestel 75 autot. Tänavu oli "läbikäik" väiksem, kuid sellele vaatamata jatkavad "Põhjala Tütred" oma ettevõtmist edaspidigi. Tõenäoliselt toimub kolmas "rahvuslik autopesemine"

METSAKODU UUDISMAA
POSTIARVE 694771 FALKÖPING
VABAÕHUPIIRKOND EESTI SKAUTLIKELE NOORTELE

Lugedes Lindsaart: Omapoolseid mõtteid Vabariigi sõjaväest

Kirjanik Peeter Lindsaare sulest on ilmunud palju lehekülgi meie vabariigiaegse sõjaväe kohta. Küsimused on paiguti valgustamist leidnud aga selliselt, et sõjaväe seesmist eluolu mittetundev, või siis sõjaväes ainult aegateeninud kodanik neist kaunis väära pildi võib saada. Piiratud ruumi tõttu silmitsen vaid hetke peategelast Hugo Rosenthali, puudutan meie kutseliste allohvitseride probleemi ning vähe pikemalt õppimist meie Sõjakoolis.

On halb, kui noor elluastuv inimene peab endale elukutse valima ainult selleks, et see lahendab tulevikus tema elu ülalpidamise. Nii oleks noorel, kellel huvi puudub tehniliste küsimuste vastu, lausa vaimusuretav igasuguste kuivade matemaatiliste murdosadega maadelda ja õpetaja elukutse on inimesele, kes lastega toime ei tule, lausa piin. Elu sõjaväes ei erine eelmainitutest oma olemuselt mitte just palju.

Noormees, kellel oli kutsumust selleks ja soovis saada allohvitseriks või vastava eelhariduse omamisel astuda Sõjakooli, elas sellesse miljöösse kaunis ruttu sisse ja tundis end vägagi hästi. Kui Peeter Lindsaare raamatuid lugeda, siis paistab isegi sealt kohati vägagi selgelt, et viga ei ole mitte nii suur miljöös, kuhu Hugo Rosenthal on sattunud, vaid selles noores endas.

Hugo Rosenthal on valinud vale elukutse. Temast oleks saanud ehk ülimalt hea kooliõpetaja — rahvavalgustaja, nagu ta kaaslased talle seda ütlevad, kuid sõjaväes on tal raskusi. Tal on raskusi ajateenijana, aspirandina, siis teenistuses kutseliste allohvitseride hulgas enne kadetiklassi astumist ja lõpuks ka seal.

Kui nüüd lähemate üksikasjadeni tulen, siis pean esijoones mainima, et on lausa ime, et meie endised kutselised allohvitserid raamatu 'Paelamehed' ilmumise puhul sõna ei võtnud. Märgin siin vaid niipalju, et meie kutseliste allohvitseride perre kuulus palju hoolsaid ja edasipüüdjaid mehi.

Pikast tööpäevast ja vähesest töötasust hoolimata olid paljudel oma isiklikud elumajad, korrastatud väikeste aedadega ja kuna ma isiklikult pärast aspirandiklassi lõpetamist samuti olin sunnitud teatud aja nendega koos töötama, siis on mul sellest ajast jäänud vaid head mälestused ja seda mitte ainult ühes väeosas. Ma ei otsinud nende juures odavat populaarsust ja ei tulnud üldse sellepeale, et keegi neist oleks mind millegiga alavääristama tulnud. Ma kohtasin abivalmidust alati ja seda kas või näiteks mulle ebasobival ajal langenud toimkonna töttu — ikka leidus mõni, kes oli valmis aega vahetama, jne. Pealeselle olid nad kõik selles teadlikud, et mu õpingud kord Sõjakoolis jatkuvad.

Ja nüüd kõige olulisem — meie kasvatus ja õpetus Sõjakoolis.

Suure riigi armees ei tule kõne alla, et reservohvitsere ettevalmistavates koolides esineksid alaliste lektoritena Sõjavägede staabi koosseisu kuuluvad ohvitserid. Meil oli see õnneks võimalik, sest meil oli vaid üks Sõjakool, mille koosseisu kuulusid ka aspirantide klassid. Peale eelmainitute kuulusid meie lektorite koosseisu veel Sõjaväe Ühendatud Õppeasutuste koosseisu kuuluvad vanemad ohvitserid koos Õppeasutuste ülema ja Sõjakooli ülemaga ja veel praegu kõlavad kõrvus nende sõnad:

"Te suudate elust kättesaada vaid niipalju, kui palju te suudate tahta", või siis: "Ärge unustage endi teadmiste täiendamist niikaua kui te elate", jne. Me lektoritest tingituna, olid me loengud ülihuvitavad ja sisukad ja kuigi aspirandi praktiline ettevalmistus piirdus rühma juhtimisega, siis olid me teoreetilised teadmised palju kaugeleulatavamad.

Olukord oli varematel aastatel kaunikesti erinev küll nendel, kes jätkasid õpinguid kadetiklassis, sest siin tuli teravalt esile omavaheline võistlus, mis aspirandiklassis peaaegu puudus. Sellele lisandusid veel suurem töökoormus ja oma koosseisust määratud nooremate juhtide nõudlikkus. Kõige selle mõtteks oli aga see, et kadett, enne kui ta asub õpetama ja juhtima teisi, pidi niiöelda omal nahal tunda saama seda, mida ta kord oma alluvatelt ohvitserina võib nõuda. Sama mõte oli ka vastuvaidlematul käsutäitmisel. Ka siin pidi tulevane juht harjuma esijoones ise käsku täitma, et sama hiljem ka oma alluvatelt nõuda. Et sellega nooremate juhtide poolt sageli liiale mindi on õige ja kuna meie reservohvitseride ettevalmistamine juba 1930. aastaks oli juba hästi väljakujunenud ja et ka kutseliste ohvitseride ettevalmistust rohkem ajakohastada, siis muudeti see põhjalikult.

Kui kadetiklassi ohvitseride üleproduktsiooni tõttu mõned aastad suletud oli ja 1936. aastal kutseliste ohvitseride ettevalmistusega uuesti alustati, siis kuulusid Sõjakooli koosseisu juba Ohvitseride-klassid. Neid võis vajaduse korral avada kas jalaväe, suurtükiväe, jne ohvitseride ettevalmistamiseks.

Noormees, kes siis kaadriohvitserina, kord oma kodumaa teenistusse soovis astuda, pidi lõpetama noorteväeosas noorsõduri kursuse, aspirandiklassi, viibima kaks aastat portupeiaspirandina väeosas praktikal ja lõpetama seejärele mingi Ohvitseride klasside koosseisus oleva klassi. Juba klassi astumisel ülendati ta ohvitseri esimesse astmesse, s.o. lipnikuks. Sellega olid kadunud probleemid, millised tekkisid varemalt kadettidel aspirantide ja allohvitseridega.

Meil puudusid Vabariigi algpäevil kogemused ja me laenasime mõndagi vähemalt esialgseks kasutamiseks tsaari Venemaalt. Neid kogemusi rakendasime siis oma ametiasutustes, koolides, sõjaväes, jne. Pikkamisi asendasime laenud, või muutsime neid nii, et nad said meile vastuvõetavaiks ja omasteks. Nii viidi ka me sõjaväes aastate kestel läbi palju uuendusi nii organisatsiooni, kasvatuse, õpetamise ja muudel aladel.

On kahju, et Peeter Lindsaar ei ole oma raamatuis sellele arengule kuigi suurt tähelepanu omistanud, vaid selle asemel jäädvustanud Hugo Rosenthali puutuvaid väärtusetuid pisisündmusi. Neid pisisündmusi poleks aga üldse esinenud, kui Rosenthal oma sõjamehekutset rohkem südamega oleks võtnud. Lugeja aga viivad need pisisündmuste lahendamised väga halbade järelduste tegemisele meie sõjaväest, Sõjakoolist ja eriti inimestest, kes omalajal endile sõjamehe elukutse valisid.

Loomulikult on Peeter Lindsaare raamatuis ka küllaltki head, mida meie eelmainitud kirjandusearvustajad on esile tõstnud ja mille kordamine siin enam kõne alla ei saa tulla.

A. J

METSAKODU UUDISMAA
POSTIARVE 69 47 71 FALKÖPING
VABAÕHUPIIRKOND EESTI SKAUTLIKELE NOORTELE

Muljeid Kesk-Rootsi suvepäevalt Lövuddenis

Päike paistis küll palavalt, aga kuri põhjatuul sasis armutult kõrgete mastide otsa heisatud eesti ja rootsi rahvuslippe ning öötsutas koorilauljate värvikaid rahvariideseelikuid möödunud laupäevasel Kesk- ja Ots eestlaste suvepäeval loodusilukt kaunil, kohalikule KFUM'ile kuuluval Lövuddeni maaalal Mälari l nelja kilomeetri kaugusel Västerási linnast. Suvepäev, mille mitmekesises kavas oli koorilaulu ja r tantsu, spordivõistlusi ja õhtune jalakeerutus, toimus Västerási Eesti Ühingu ja Eskilstuna Eesti Seltsi üh üritusena. Kohale tuli 300. osavõtja ümber, rohkesti ka mudilasperet ja spordihuvilisi noori

Pealinnast sõitis korraldajate poolt järelesaadetud bussis kohale Stockholmi Eesti Naiskoor oma koorijuhi Hilma Nerep-Mossiniga. Autodel saabus "Kassari" rahvatantsurühmast viis tantsijapaari koos pillimeeste ja kanneldajatega. Tuuline ilm nõudis korraldajatelt viimsel minutil peopaiga ümberpaigutamist järve äärest varjulisemasse kohta, mikrofonide välj atoomist ja veidi rohkem peamurdmist kui seda just oleks olnud vaja. Tuju see aga kellelgi ei rikkunud ja täpselt keskpäeval algas suvepäev peakorraldaja, Västerási Eesti Seltsi esimehe Jaan Õunapi "teretulemast" avasõnaga. Lühikese vaimuliku talituse pidas praost Richard Koolmeister köneledes maailmas üldiselt valitseval rahulolematuse ja katastroofide teemal, mis ilmekalt kajastub rootsi luuletaja Harry Martinsoni poeemis "Aniara", kus hiigelraketil kohutavas katastroofis hukkuva Maalt evakueeritakse kaheksatuhat hinge vastu tundmatule tulevikule maailmaruumis. Sama rahulolematus oli põhjuseks, miks meiegi vöörsile sattusime, mis meid sundis otsima paate koduranna lähkumiseks. "Igatsus, et isiklikult osa saada õiglusest, see on elumõte, et erilise usu ja lootusega vaadata tulevikku — oma maa ja rahva parema tuleviku poole."

Päevakohase peoköne, mille tõime ära eraldi eelmises lehes, pidas Rootsi Eestlaste Esinduse esimees Leo Karupää Stockholmist. Ta köneles suvepäevade pidamisest kui meie esivanemate iidset traditsioonist, mis läbi aastasadade on jätkunud isegi vöörsil — igaipool eestlaste asukohtade erimaadel, saavutades eriti Ameerika mandril hiigelmõõdud.

Köneleja rääkis eriti soojalt tuleva suve Ülemaailmsetest Eesti Päevadest Kanadas, mille kaja on ulatunud kodumaalegi, olles "stimuleerivaks jõnsüstiks" rahvusliku iseteaduvuse ja meelekindluse hoidmisel.

Kohalolejate keskel jagati välja ka nägus värvipiltidega voldik ülemaailmsete eesti päevade kohta, mis on trükitud Estoprint'i poolt Torontos ja kujundatud Endel Loo poolt. Rootsi saabus äsja nimetatud trükis 16. kilolise pakina laialijagamiseks siinsetele kaasmaalastele. Suvepäeva peokönelejat tänati korraldajate poolt lilledega, millised üle andis 9-aastane Ingela Ader Lilla Hagby eeslinnast Västerásist. Kuigi tütarlapse ema on rootslanna, räägib kogu perekond eesti keelt. Ingela käib muusikakoolis ja harrastab koos oma 16. aastase venna Jaaniga viiulimängu. Toreda üllatuse valmistas ka publiku hulgas röömsalt kilkav pisikene Koreast pärit poisike, tsiviilins. L. Aule kasupoeg Andreas, kes vadistas sulaselges eesti keeles.

Värviröömsa suvelillekimbuna rohetaval murul — nii mõjus Stockholmi Eesti Naiskoori etteaste.

Nende helisev kava hõlmas Enn Võrgu "Ärge unustage laulu", A. Vedro "Midrilinnu mäng", E. Kappi "Neidise laul", Riho Pätsi "Pill oll' helle", Juhan Aaviku "Köökene kuldalindu" ja Valdeko Loigu poolt koorijuht Hilma Nerepile pühendatud "Sirjelind". Lisapalana lauldi Miina Härma Anna Haava sõnadele loodud "Ei saa mitte vaiki olla". Teadustajana toimis Tiiu Anderson.

Aplaus oli tugev ja tuli südamest. Koorijuhile Hilma Nerep-Mossinile ja koorivanemale Muusa Eriksonile anti üle lilli. Järgnes vaheaeg, mille kestel ürituse laekuri hra. Oskar Uusleeri käest osteti veel pääsmeid ja loteriiloose. Suurematéks võitudeks olid puuvilja korv, pr. Asi poolt küpsetatud suur sünnipäevakringel ja siniruuduline autotekk. Einet serveeriti kahes vahetuses KFUM'i nägusas klubiruumis, kusjuures peatoidu moodustasid eestimaitselised hakklihakoteletid.

Pärastlõunat jätkus eeskavaline osa "Kassari" rahvatantsijate tujuküllase esinemisega Heldur Joa ja Udo Tohveri juhtimisel.

Kõrgpunkt saavutati "Tuljakuga". Rootsi külaliste hulgas silmas riigipäevaliiget (S) Eric Marcussoni, kelle informatsiooni eestlaste üle andis hra Ahti Pae ja dr. Sven Olssoni Västerási linnavalitsuse kultuuriosakonnast. Külaliste vastuvõtt eest hoolitses isalikult ins. Ain Treufeldt, jooksvat informatsiooni suvepäeva kohta saime otse kõlevasse mikrofoni Eskilstuna Eesti Seltsi esimehelt Lembit Aringult.

Pärastlõuna tuulises päikesepaistes jätkus noorte laskevõistlustega, kõlevedamise ning kohtumisega võrkpallis Västerási, Eskilstuna ja Örebro-Kumla meeskondade vahel, kus ülekaalus olid muidugi noored sportlased.

Allakirutanule meenus kogu suju valt kulgenud suvepäeva kestel möödunud aastal veedetud samalaadi ainult hulga suuremas mõõtmes suvine pidustus Seedriorul Kanadas, kus ka oli röömsaid kohtamisi ja jällenägemisi sõprade ja tuttavatega.

Örebrost autoga kohale kihutanud kunstnik Endel Köksiga, kes ju pidevalt käib üle Atlandi, sai põhjalikult vahetatud Kanada ja USA reiside muljeid. Muusikaõpetajate-paar Robert ja Luise Heinmetsa lahkel kutsel külastasin isegi Nordanby rõdamajade linnaosa põhjapool Västerási, kus kõik tänavad kannavad lilelisi nimetusi, nagu "rukkilille" või "mandliõie" tänav.

Kõigepealt tegime "maja ülevaatuse" praost Richard Koolmeistri ja tema abikaasa päikesepaistelises kodus, kus külastajat eriti paelus praosti rahulikku töömeeleolu sisendav töötuba. Siin on seinakappides hoolikalt arhiveeritud praosti jutlusi ja õpetamismaterjali — ta on usuõpetuse ja psühholoogia õpetajaks kohalikus tehnilises gümnaasiumis — ja tema Vahemereäärsete maade reisidelt pildimaterjal. Vahetus naabruses elavate helikunstnike Robert ja Luise Heinmetsa koduaias joome mõnusasti kohvi pereema suus sulava ainult kartulijahust küpsetatud õunakoogiga. Tallinna konservatooriumi lõpetanud abielupaar on Västerási kommunales muusikakoolis õpetajatena jätkates vöörsilgi oma eriala viljelemist. Nii andis seegi suvepäev palju vaimset stimulantsi.

KARIN SAARSEN

Vasakpoolsete edu Islandil

REYKJAVIK — Islandi peaminister Hafstein teeb teatavaks, et 12 aastat riigitüüril olnud koalitsioonivalitsus, mis koosnes sotsiaaldemokraatidest ja konservatiividest, lahkub pärast vasakpoolsete edu äsjatoimunud valimistel.

Arvatakse üldiselt, et uude valitsusse määratakse poliitikud sotsiaaldemokraatide erakonnast, edumeelsete erakonnast, rahva allianssist (kommunistid) ja vasakliberaalide ridadest. Viimased kujunesid tegelikult valimiste võitjaiks, saades parlamenti viis esindajat. Oletatakse, et uus vasakpoolne valitsus vähemalt otsekohe ei muuda Islandi välispoliitikat. Island kuulub ametlikult Natosse, kuid ei toeta pakti oma väeosadega kuna Island ei oma riigikaitset. Seevastu omab Nato Islandil baase, kusjuures Keflavikis asuv ameerika õhujõudude baas on suurima tähtsusega. Enne valimisi suurt kära tekitanud hipide partei kukkus valimistel läbi ja sai kokku umbes paartuhat häält. Muuhulgas nõudsid punased hipid, et vastukaaluks USA baasile Keflavikis peaksid ka venelased tohtima asutada Islandile sõjaväebaase.

● **Abiellujatena kuulutati Örebro koguduses maha leg. läk. Jüri Männik, ja log. stud. Leena Klemmer.**

GEVALIA dricks mest!

BALDER JAANI veste:

KIUSATUS ja ARGUS

Viimasel ajal ma olen hakanud endale ettcheiteid tegema arguse pärast. Ma ei julge roose varastada. Kiusatus neid näpata aga on suur, väga suur.

Ma ei tea kuidas teie pool on, aga meie kandis nad hakkavad mais õitsema. Siis käid nagu ühes igaveses magusas lõhnalaines. Saad täiesti prii väga head aroomi mitte ainult nuusutada, vaid ka täie rinnaga sisse hingata. Tulge veel ütlema, et õhk on ei tea mis paha asjaga rüvetanud. Roosi lõhn! Jalutad tänavail nagu paradiisis.

Aedades on rooside mõll. Mõnelpool on nad niisuguses vaimustuses oma õitsemisest, et ronivad seina mööda üles. Ulatavad oma punaseid bukette teise ja isegi kolmanda korruse aknaisse. Nagu üks ilmatu serenaad.

Teisal märatsevad aiavärava kaarel. See on neid nii paksult täis, et kohe nagu kollane, roosa või punane kuhi. Mitmel pool tungivad kas üle tara või tara vahelt välja, otsaga könniteel, et võta mind.

Aga mina ei julge võtta. Mind on siin maal hellaks tehtud. Ma räägin mis kord juhtus. Nägime teeääres mingisuguseid lilli, pidasime auto kinni, et paar õit kaasa võtta. Oh sa tuhat, kus kõik möödasõitjad panid oma pasunad hüürgama, et meid hurjutada. Lille noppida ei tohi! Ja seda hetke siin tee ääres ei ole, et parajasti ei ole möödasõitjaid, võtan nii, et keegi ei näe. Siin on ju auto autos kinni, nagu üks igavene pulmavoor. Kui kõik panevad oma pasunad plärisema, sa kukud verest välja ja tunned häbi, nagu oleks sind tabatud kuriteolt.

Nad ei tea, kuidas meil Eestis oli. Pühapäeva hommikul siitsid pikad rongid rohelisse, sest meie inimeste hinges oli loodusearmastus veel alles. Olgugi et linlased, aga maaga olid ikka veel nii seotud, et kiskus grüünesse.

Puude vilus rohelisel murul — küll oli seal hea jalad paljaks võtta, pikali olla, süüa ja juua. Looduse rüpes! Mõni mees sattus seal niisugusesse vaimustusse, et hakkas karjuma ja lällutama ja laulma, kõik ikka sellepärast, et tundis end hirmus õnnelikuna.

Ja kui õhtul jõudis kätte tagasisõidu tund, siis oli inimestel tahtmine loodus endaga kaasa võtta ja linna viia. Korjati suured kamalutäied lilli, murti kaseoksi — kõik see voolas vak - salist linnakorterisse.

Kes ütleb, et see oli looduse rüüstamine? Sa armas aeg, mida niisugune täpe Eesti loodusele tegi! Nurmed olid nii õisi täis, et metsaäärne oli jaanikannidest nagu üks igavene lilla meri. Koplid olid kollasega üle ujutatud — varsakapju täis! Nurmenukud... Kõiki nii rikkalikult, et miljonid ja miljonid.

Siin suur rikas Ameerika, aga lille ei tohi noppida

Minu arvates see ei olegi looduse hoidmine. Asi seisab hoopis muus. Teie ütlete, et inimesed on siin nii hästi kasvatatud, et ei murra üle tara ulatuvat roosiõit, aga mina ütlen, mis neil viga ükskõikselt mööda minna, sest nende hinges ei ole loodusearmastust. See on välja surnud. Neil on toas kunstlikud lilled vaasides. Mõnel mehel on isegi aias kunstlikud lilled.

Niiviisi teen ma nende vooruse maha, aga oma näppamisehimust teen vooruse. Eesti inimesel on loodusearmastus alles. Temal on suur kiusatus õit varastada. Ainult et mina olen liiga arg. Ei saa sellega hakkama. Ja mul on häbi enda pärast, et ei julge varastada.

Teie vist teate, et omal ajal ma olin Eestis kohtureporteriks. Mulle meenub üks süüasi. Naine oli süüpingis sellepärast, et ta oli õhtu või öö pimeduses läinud surnuaiale või kalmistule ja toonud sealt ära suure hulga lilli, mis päeval oli haudadele pandud. Mis need seal ilmaaegu närtsivad! Viinud teisel päeval turule ja teinud rahaks.

Mina ei kiida ta tegu heaks, aga mul hakkab enda pärast häbi kui võrdlen end temaga. Minna pimeduses surnuaiale, mis kihiseb vaimudest, ja tuua lilled ära kalmudelt, kust sind kurjalt sajatatakse — see nõuab suurt julgust. Vapper naine!

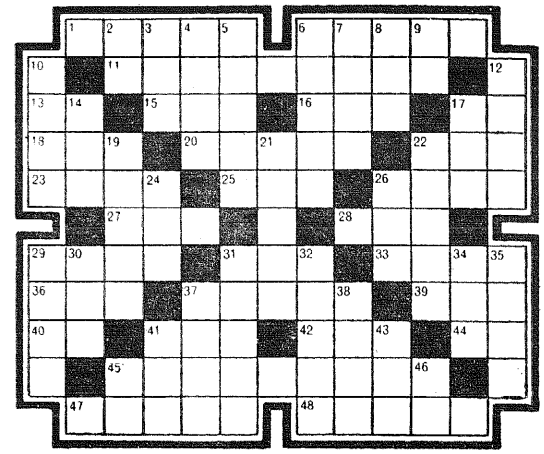
Mina aga ei saa siin sellega hakkama, et naksata üks õis ära jalutuskäigul, kus roose on nii ütelda jalaga segada. Mõnelpool on kõnniteel ees, pead kõrvalt mööda minema.

Sa armas aeg, kui Eestis oleks niisugune lugu olnud! Nagu hiuhti oleks läinud kõik õied, mis vähegi käe ulatuses.

Ameerika avaldab mulle halba mõju. Liiga materialistlik olemine. Kauplused on näppajaid täis, lille aga ei taha keegi varastada. Arusaamatuse vältimiseks märgin kohe imekiiresti, et poevargusteks ei ole minus mingit kalduvust arenemas, aga... Mul ei ole enam head kuraasi lillevarguseks.

BALDER JAAN

EPL ristsõna nr. 15

Paremale: 1 paslik 6 rootsipärane mehe nimi 11 Vana-Rooma kaubanduse jumal 13 üllatushüüatus 15 naise nimi 16 kalleim vara 17 jõgi Lätimaal 18 jõgi (hisp. k.) 20 iselaadi, teistest erinev 22 tänav (lad k.) 23 mesindusprodukt 25 elektritarvete suurfirma 26 kuulus saksa kirjanik 27 ladinakeelne tervitus 28 kuulub paadi juurde 29 alati 31 jää (saksa k.) 33 varandus 36 suurepärane 37 lamas 39 aastaaeg (poeetiliselt) 40 naatrium 41 naisolevus 42 Abessiinia tiitel 44 kadakas (rootsi k.) 45 rändav muusikamees keskaegses Prantsusmaal 47 sepa tööriist 48 lidus, jooksis.

Alla: 2 ameriitsium 3 Eesti poliitiline org. Rootsis 4 nõudmine 5 linn Rootsis 6 progress 7 ühendus kahe kalda vahel 8 näo osa 9 firma liik 10 reegel 12 Eesti kirjandusteadlane ja SEG õppejõud 14 ürgaeg 17 eestipärane mehe nimi 19 linn Jaapanis 21 destillaat 22 pikanäpumees 24 tera 26 kaubamaja Stockholmis 29 kitsi 30 papagoi liik 31 uimasti 32 laulab rohus 34 tänav Prantsusmaal 35 söömaaeg 37 voodiriie 38 seeria 41 mitte taga 43 sellel 45 mina 46 noot.

Lahendus 14:

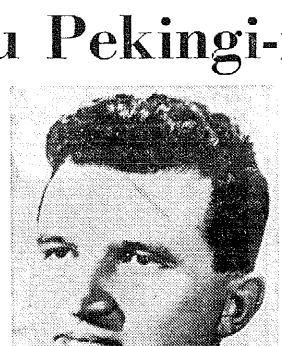
Paremale: 1 vajalik 7 pala 8 INRI 10 saal 11 Ridala 13 Peruu 15 kiasm 16 Alaska 18 Anet 19 sai 21 roos 35 vigane 30 Arles 32 lasum 33 Aladin 34 atra 35 iver 36 pneu 37 Ilmatar.

Alla: 1 vaara 2 allus 3 ja 4 liik 5 India 6 kraan 7 peal 9 Ilse 10 Spa 12 Amt 14 uks 17 Aav 20 iil 21 raa 22 Orli 23 Olavi 24 sedel 26 Gaana 27 aster 28 nuru 29 ema 31 sirm 36 pt.

KREMLI ÜLESANDEL

Ceausescu Pekingi-reis

Juuni algul külastas Rumeenia kommunistlik parteijuht ja riigipea Ceausescu Pekingit. Ajakirjanduse andmetel on ta saanud juubeldava vastuvõtu osaliseks. Punahiinlaste Rahva Päevaleht iseloomustas külaskäiku kui "suure tähtsusega ajaloolist sündmust". Lääne ajakirjanduses arvasid üsna paljud kommentaatorid, et tegemist on uue ja osavalt ettevalmistatud kordaminekuga "Rumeenia märkimisväärselt iseseisvas poliitikas". Meenutati, et välispoliitiliselt on Rumeenia juba mitu aastat käinud idablokis oma teed. Toodi näiteid, kuidas Rumeenia mõnedel hääletamistel Liitunud Rahvaste Organisatsioonis on hääletanud teisiti kui N. Liit, justkui oleks ta sihilikult otsinud juhuseid, et oma iseseisvust alla kriipsutada. Meenutati sedagi, kuidas president Nixon paar aastat tagasi külastas Rumeeniat ja võeti vastu ovatsioonidega, mis iseendast olevat olnud mõeldud vähem meeleavaldustena Ühendriikide poolt kui demonstratsioonidena Nõukogude vastu.

Ceausescu

Seda mõttekäiku edasi kerides leitakse nüüd, et Rumeenia sõltumatust N. Liidust ilmutavat tema eriti head suhted Puna-Hiinsga, mida viimane tasub omakorda samuti demonstratsioonidega Nõukogude vastu. Rumeeniale tähendavat toetus Puna-Hiinelt muidugi väärtuslikku abi, suurendades tema vastupanujõudu võimalike vene surveavalduste tõrjumisel. Nõnda kirjutades jõutakse aga lõpuks küsimuse ette, kuidas niisugust arengut saaks loogiliselt põhjendada. Ollakse tahes-tahtmata sunnitud tunnistama, et mingisuguseid erilisi sideneid Rumeenia ja Puna-Hiina vahel pole sisuliselt olemas. Eriti torkab silma, et puudub ka samasugune poliitiline ühtekuuluvus, nagu see valitseb Puna-Hiina ja Albaania vahel. Pealegi ei tohi unustada, et rumeenia parteijuhtkond pole oma maa sisepoliitikas tänaseni lubanud mingeid liberaalseid kõrvalekaldumisi või kergendusi. Vastupidi, ülemaaliselt kehtib range diktatuur, mis ühest küljest kindlustab stabiilse sisekorra ja teisest küljest annab juhtkonnale võimaluse osavalt ja enesekindlalt opereerida N. Liidu, Ühendriikide ja Puna-Hiina vahel.

Taoliselt targutades jäetakse kõigepealt kahe silma vahele Rumeenia geograafiline asend, mida iseloomustab maa täielik sulgemine teda ümbritseva Moskva-meelse ahelaga. Selle tagajärjel on Rumeenia tegelikult nii abitu, et ta peab paratamatult Kremli sõna kuulama. Järelikult pole ka mõeldav, et Rumeenia võiks rahvusvahelises elus omapead mõnda rolli mängida. Kui ta midagi ette võtab, siis ei saa see sündida muidu kui Kremli ülesandel või kokkuleppel selle juhtidega. Tshehhoslovakkia vägivaldsest tasalülitamisest võrsunud nn. Brezhnevi-doktriin ei jäta lihtsalt mingit valikut. Kui Rumeenia teatud juhtudel on demonstreerinud oma sõltumatust N. Liidust kas hääletamistel Liitunud Rahvaste täiskogus või muul läbikäimisel rahvusvahelises elus, siis on seda tinginud psühholoogilised motiivid eesmärgiga killustada läänemaailma arusaamisi sündmustest raudeesriide taga või neid koguni väärendada. Ja nagu rumeenia presidendist parteipealiku Ceausescu külaskäik Puna-Hiinasse nüüd uuesti näitab, leidub läänemaailmas üllatavalt rohkesti neid, kes ida kokkumängu läbi ei näe.

Kremlil on teatavasti mitu rauda tules, et stabiliseerida oma positsiooni Ida-Euroopas ja ühtlasi öönestada Ühendriikide mõju Lääne-Euroopas. Vahemere ruumis ja Lähis-Idas. Kreml on järsku signaleerinud testatud edu läbirääkimistel USA ja N. Liidu vahel strateegiliste relvade piiramiseks, nagu president Nixon dramaatiliselt teatas. Nõukogud on järsku k avalmis alustama läbirääkimisi relvastatud jõudude vähendamiseks Euroopas, nagu Kremli peamees Brezhnev seletas. Nüüd hellitatakse Washingtonis ka lootust, et jää hakkab sulama kolmandaski rahvusvaheliselt tähtsas küsimuses, nimelt läbirääkimistel Berliini asjus. Pilti täiendab nähe Nato äsjaselt konverentsilt Lissabonis, kus sedakorda oli vaatlejatena ajakirjanikke idast rohkem kui kunagi varem, muidugi Kremli ülesandel. Nii tekkis olukord, kus ka Rumeenia võis uuesti välja tulla märguandjana, nagu võiks mõni sulasriik ennast küllalt iseseisvana tunda.

A. K.

RAAMATURIIUL

MIKS ROOTSI TUNNUSTAS ANASTUSE BALTIKUMIS?

Neil päevil ilmus Läti Rahvusfondi väljaandel Cevald Freivalds'i brošüür: Sverige och de Baltiska Staternas ockupation (Rootsi ja balti riikide okupeerimine). See sisaldab fakte, dokumente ja ülevaateid, mille järele senini suurt vajadust on tuntud. Teose viiest peatükist esimene käsitleb balti riikide anastamise tunnustamist Rootsi poolt. Siin on ära toodud tookordse välisministri Güntheri deklaratsioon riigipäeval 13.12.1944 ja riigipäevaliikmete Hâstadi, Jansoni jt. sõnavõtud ja teised deklaratsioonid selles küsimuses. Järgmises peatükis on ära toodud tookordsete balti riikide saadikute Laretei, Salnaise ja Gylyse seletused, protestid ja olulisem osa nende kirjavahetusest rootsi välisministeeriumiga ja valitsusega. Kolmanda osa pealkirjaks on — Miks? ja siin tuuakse ära end. välisminister Undéni, peaminister Erlander'i, end. finantsminister Wigforss'i hilisemad seletused ja rea riigipäevaliikmete interpellatsioonid selles küsimuses. Neljas peatükk annab ülevaate USA, Inglismaa ja teiste riikide seisukohtadest ja deklaratsioonidest balti riikide annektsiooni tunnustamise küsimuses. Teos lõpe väikse ajaloolise tagasivaatega ja kokkuvõttega.

Raamatu hind on Kr. 7:— ja seda võib tellida: Baltiska Kommittén, Box 16 042, 103 21 Stockholm 16, posti jooksev arve 60 75 60 — 0.

● Senegali pealinnas Dakaris UNO organisatsiooni FOA teenistuses viibib teraviljakeemia eriteadlane Harald Perten saabus lühemaks puhkuseks Stockholmi. Ta sõidab Aafrikasse tagasi pärast jaanipäeva. Tema abikaasa pr. Hella Perten jääb suveks Stockholmi.

● Stockholmi külastasid dir. Ants Soots ja tema abikaasa Aino Soots Torontost. Nad külastasid sugulasi Stockholmis ja Malmös.

Lääne-Rootsi Suvepäev

Pühapäeval 27. juunil toimub traditsiooniline Lääne-Rootsi eestlaste suvepäev Ramnaslättis, Boråsis (samas kohas, kus eelmistel aastatel). Päeva kava algab kell 13.00 Eesti lipu heiskamisega pidu platsil millele järgneb avasõna bes-i esimehelt kapt A. Jakobsonilt.

Vabaõhujumalateenistuse peab õp. Oskar Kodres. Suvepäevakõne peab hr. Eero Tarjus, Gtbg. Kava II osa algab kl. 14.30 ja kulgeb ilma kindla ajajaotuseta kuni pidu lõpuni järgmise sisuga: — Loterii väärtuslike võitudega BES-i Naissektsiooni korraldusel; — Einelaud karastavate jookidega; — Ühislaule, meelelahutus ja tants haljal murul (vihma puhul Sporditares). Muusika eest hoolitseb hr. Verner Maaniit.

Suvepäevale sissepääs on vabatahtliku maksu eest, mille alammäär on kr. 3, pensionäridele ja õpilastele tasuta.

Plats asub Borås ja SJömarkeni vahel umbes 2 km Borås—Göteborgi maanteest. Buss nr. 10 väljub Södra turult ja Raekoja platsilt kell 11.10, 12.10, 13.10 jne. (ükskord tunnis). Maha tulla Lundsbro peatuses ja suunduda paremale pöörduvale teele (uus sirge tee kuni piduplatsini). Autodele head parkeerimiskohad.

Kaasmaalased, südamlikult teretulemast Lääne-Rootsi eestlaste 27-le suvepäevale Borås.

†

Merevoogudes ootamatut, õnnetut surma leidnud unustamata armsat

Karl Lepp'a

* 13. 5. 1912 Pilistveres
† 12. 6. 1971 Stockholmis

mälestavad lohutamatus leinas

ABIKAASA
VEND
ÕDE ABIKAASAGA
Eestis
ÕETÕTRED
erekondadega Eestis

Oli kevad, saabus suvi,
kuid Sulle tuli sügis liiga vara.

†

Ootamatult lahkunud armsat

Karl Lepp'a

mälestavad leinas

perekonnad:
EDUARD HANSUM
BRUNO LEE
HELMUT PAGI
JAAN SAVIOJA
NIKOLAI SUURSÖÖT
RUDOLF SÖMERMAA
VILLEM TIDUS
RUHO TIPPO
TARVO VANATOA
ja
ERIKA ADAMS
ELISABETH MÄGAR

†

Armast söpra ja kaastöölist

Karl Lepp'a

mälestavad sügavas leinas

ELLEN ja ALBERT
MEERIK

†

Önnetu surma läbi lahkunud kohusetruud ja kauaaegset kaastöölist

Osakonna juhatajat

Karl Lepp'a

mälestab suures kurbuses

MISOMEX AB
juhatus ja kaastöölised

†

Hääd söpra

Karl Lepp'a

mälestavad sügavas kurbuses

JUTA ja HARTVIG SOE
ELISE ja AUGUST SOE
ELLA TUPITS

†

Hääd, armsat perekonnasõpra

Karl Lepp'a

leinavad kurbuses

HILLE ja BENNO
RENATE ja REIN
KERSTI ja PÄÄRO

†

Armas söber

Karl Lepp

Vaikses leinas mälestab

PEREKOND KOKLA

†

Oma endist kauaaegset revisjoni-komisjoni liiget

Karl Lepp'a

mälestab

SIHTASUTUS ÜHISABI

†

Õnnetult lahkunud head sõpra ja töökaaslast

Karl Lepp'a

mälestab leinas

Õnnetuskaaslane
JUHAN RÄTSEPP

†

Armast tädipoega ja sõpra

Juhan Tali

mälestavad leinas

IDA ja ELMAR NAEL

†

Korp! Rotalia vilistlast

Mihkel Luht'a

mälestab leinas

EESTI KORPORATSIOONIDE LIIT

†

Head sõpra

Dipl. ins.

Mihkel Luht'a

mälestavad kurbuses

TAIMI ja EVALD WIIBURG
lastega

†

Mihkel Luht

* 5. 1. 1894 Habarovskis
† 6. 6. 1971 Stokholmis

Armsat isa, vanaisa ja venda leinavad

AIME
UDO, INGRID ja HELVI
ANNA ja HARALD
HÄRM

Matused Stokholmis neljapäeval, 24. juunil kell 13.00.

Skogskyrkogården, Uppståndelsekapellet.

†

Unustamata armast ema, vanaema ja vanavanaema

Ida Maria Kirsipuu'd

* 15. 9. 1885 Prangli saarel
† 12. 6. 1971 Uppl. Väsbys

mälestavad sügavas leinas

FELDA
GERDA
EINHARD
MEETA
ja
LEMBIT
perekondadega
ÕDE EESTIS
SUGULASED ja SÕBRAD

Kustus päiksesära
Ema silmadest,
Jumal viis ta ära
Valu ilmadest.

Matusetalitus toimub reedel, 25. juunil kell 11 Hammarby kirikus Uppl. Väsbys.

†

Oma armast sõpra

Alfred Suik'i

mälestavad sügavas leinas

JAAN JÄRV
abikaasaga
HEINO RIOMAR
perekonnaga
VELLO RIOMAR
perekonnaga
JUHAN SAARSE
perekonnaga

Kohalik elu

METSAKODU

Suviharjapidu

Jaanipäev läheneb ja koos sellega Metsakodu traditsiooniline Suviharjapidu, mis toimub tänavu laupäeval, 26. juunil. Pidu avatakse lõppude heiskamisega kell 11, kuna kontsert-aktus algab kell 12. Jumalateenistuse peab ülempr. Arbo Nael, peoköne Heinrich Mark ja lauludega esineb Göteborgi Eesti Meeskoor Eero Tarjuse juhatusel. Järgnevad võrkpallivõistlused ja õhtul löke Ao Vaksi eestvedamisel. Mitmesuguseid meelelahutusi, saun jpm. Kohvik-einelaud avatud juba alates reede õhtust. Head võimalused autode parkimiseks, telkide püstitamiseks. Kõik kaasmaalased teretulnud!

Leinateateid

Stuttgartis Saksamaal suri 27. mail Heimar Eichfuss, sünd. 19. jaanuaril 884 Uuemõisas Saaremaal. Kadunu oli iseseisvuse ajal Kuressaares Saarte ühispanga juhatajaks.

Miinsteris, Saksamaal, suri 16.märtsil Elmar Mihklepp, sünd. a. 1912 Virumaal.

Saksamaal suri sõjajärgsel aastal Nikolai Viipom, sünd. a. 1902.

†

Surma läbi lahkunud armast sõpra

Juhan Tali

mälestavad kurbuses

HELMUT SAAR
abikaasaga
KARL ERENURM
abikaasaga
JULIUS VOOSEL
abikaasaga

†

Igavikku jõudnud head sõpra

Juku't

mälestab kurbuses

ERNI

†

Sugulast ja kaasmaalast

Andres Alling'ut

mälestavad leinas

HENDRIK TOOMUS perek.
AUGUST TOOMUS abik.

Vaba eestilaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Rootsi televisiooniprogramm

TV | Lördag

Suomenkieliset ohjelmat:

Finskspråkiga program:

17.00 Satuposti. Arja-täti lukee lasten lähettämiä satuja, runoja ja kertomuksia, joihin lapset ovat piirtäneet kuvia.
Sagopost. Tant Arja läser sagor och berättelser som barn skickat in. (Textat på svenska).

17.10 Me vasta vallakumouksselliset. Musiikillista ilakointia Beethovenin ja muitten vekkuleitten kustannuksella. **Ohjelmassa** esiintyvät Inga Sulin, Acre Kari, Pauli Räsänen ja Paavo Raninen.
Vi — de revolutionära! Sång, musik och skoj med Inga Saulin, Acre Kari, Pauli Räsänen och Paavo Raninen. (Textat på svenak).

17.55 Helgmålsringning. Från Floda kyrka i Sörmland Färg.

18.00 TV-nytt, meddelanden.

18.05 I markerna med Nisse Linnman. 1. Vid iskanten. Färg.

18.30 Oscar III:s sommarnöje. Oscar Hedlund visar pålitliga TV-succéer.

19.00 Farbror Blås nya båt. Del 2. Färg.

19.30 TV-nytt, väder.

20.00 Mareld. Lite flimmer och flams i sommarkvällen med Håkan Hagegård, Lena Hansson, Peder Kinberg, Birgitta Kiviniemi, Åke Falck, m. fl. Färg.

20.40 Nancy Sinatra show från Las Vegas. Med Osmond Brothers och The Blossoms m. fl. Färg.

21.30 Kamp för att vinna. Amerikansk film om hårda idrotter. Färg.

22.00 TV-nytt, väder, sport.

22.10—23.00 Paul Temple. 10. Motell. I rollerna: Francis Matthews och Ros Drinkwater. Färg.

TELEVISION 2

18.30 Orörd mark. Om djur och natur i ett fridlyst ökenområde. Färg.

18.55 Väder, meddelanden.

19.00 TV-nytt.

19.10 Rapport.

19.10 Rapport.

19.30 I naturen med Nils Dahlbeck. Färg.

20.00 Vännerna. Fransk långfilm från 1958. Manus och regi: C. Chabrol.
I rollerna: Gérard Blain, Jean-Claude Brialy, Michele Meritz, Bernadette Lafont (Inte lämplig för barn).

21.?? TV-nytt.

21.40—22.40 Närbild. Porträtt av en roare skisserat av Gary Engman och Kåge Gimtell. Ikväll: Östen Warnerbring.

TV | Söndag

17.00 All världens barn. Satellitsändning från FN-huset i New York med Danny Kaye och barn från jordens alla hörn. Färg.

18.00 TV-nytt, meddelanden.

18.05 Dra åt fanders. Engelsk långfilm från 1961. Regi: M. Truman.
I rollerna: Dave King, Robert Morley, Daniel Massey, Dennis Price, Coral Browne, Norman Rossington. Färg. Svensk premiär.

19.25 Sveriges sommarbio. Bo Johan Hultman om kommande långfilmer i TV1.

19.30 TV-nytt, väder.

20.00 Död eller levande. TV-spel från schweiziska TV. Manus och regi: A. Tanner.
I rollerna: Francois Simon, Marcel Robert, Marie-Claire Dufour, André Schmidt, Maya Simon, Michele Martel.

21.30 Sportspegeln.

22.05 TV-nytt, väder.

Dela med dig!
LUTHERHJÄLPEN
Postgiro 90 02 56 9

22.05—22.30 Möte på nytt. Fritjof Nilsson Piraten berättar om Kivik.

TELEVISION 2

18.30 Det susar i säven. Håkan Serner läser ur K. Grahames bok. 4. Bilen. Färg.
Vill du veta. James Hollingworth berättar för de yngsta hur man gör spagetti. Färg.

18.55 Väder, meddelanden.

19.00 TV-nytt.

19.10 Sportnytt.

19.30 Då går vi till Maxim. Journal (1916). Två tecknade filmer av V. Bergdahl om Kapten Grogg (1921).
Lyckliga ostar med Stan Laurel och Oliver Hardy.

20.00 "Bortom det som säges". Minnesprogram om den norske författaren Tarjei Vesaas.

20.40 Christians. Den kristna sånggruppen. Färg.

21.10 TV-nytt.

21.15—22.05 Kinesisk vardag. Livet i Peking och på en folkkommun. Färg.

TV | Måndag

17.45 Simskola i badkaret? Inför sommarens simövningar och den simskola som sänds i TV1 varje vardag kl 17.45 de närmaste två veckorna.

18.00 TV-nytt, meddelanden.

18.05 Piccolo — den lille målaren.

18.10 Måndagsträff i färg med Hektor, Mimi och dom andra.

18.30 Fokus: Trafiken — de gamlas ättestupa.

19.00 Lilla referensen med Lars Widding och Pekka Langer. Fakta och bakgrunder för stora och små.

19.30 TV-nytt, vädret.

20.00 Arsene Lupin, gentlemannatjuv. Färg. 10. Kalifens dröm. I titelrollen: Georges Descrieres.

20.50 En saga om sinnen. Färg. Musikalisk utflykt av Lars Johan Werle.
Elever från Statens Musikdramatiska skola, Sveriges Radios Symfoniork. dirigerad av Lars af Malmborg och popgruppen Mecki Mark Men. Regi: I. Kjellsson.

21.35 Intervju.

22.00 TV-nytt, vädret.

22.05—22.45 Katolsk världskris — Gunnar Kumlien ger en överblick av omprövningarna inom påvens kyrka.

TELEVISION 2

18.30 Tintins äventyr. Färg. Den mystiska stjärnan. 3. Sabotage.
Farfar på jakt. Färg. Dockserie i tretton avsnitt om en gammal storviltsjägare som berättar för sina barnbarn. 3. Lejonhjärta.

18.55 Vädret, meddelanden.

19.00 TV-nytt.

19.10 Rapport.

19.30 Här kommer Cooper — engelskt underhållningsprogram med komikern Tommy Cooper.

19.55 Fimpa med tvåan. Färg. 8. Om jag får återfall.

20.00 Nye centerledaren — från centerpartiets riksstämma i Halmstad. Intervju med den nyvalde centerpartiledaren.

20.30 Håll dig igång! Sommaraktiviteter för alla från Erstaviksbadet! Bengt Bedrup.

20.45 TV-nytt.

20.50 Västerlandets civilisation. Färg. Avslutningsprogrammet i Kenneth Clarks serie har rubriken Den heroiska materialismen. Inledn. Allan Ellenius och Hans Furuhagen.

21.50—23.00 Kärleksakten — jugoslavisk film från 1966. Regi och manus: Dusan Makavejev. I rollerna: Eva Ras, Slobodan Aligrudie, Ruzica Sokic, Miodrag Audric, Aleksandar Kostic och Zivojin Aleksic. Inte lämplig för barn.

TV | Tisdag

17.45 Simskolan med Gösta Blomqvist. 2.

18.00 TV-nytt, meddelanden.

18.05 Pojken från Indiansjön. Färg. 10. Vägen hem.

18.30 Moment — om kommunikation med teckenspråk bland de barndomsdöva.
Vi besöker deras folkhögskola i Leksand, de sex döva dansarna vid Statens Dansinstitut i Stockholm och mimgruppen Tyst Teater.

19.00 Kring en örlogsstad — kortfilm av prins Wilhelm från 1937.

19.20 Var med och bjud. Färg.
I kväll är det dags för tittarna att bjuda på de första fynden ur svenska folkets gömmor — framplockade för att gå under klubban i TV1:s och Radiohjälpens auktioner på Skansen i Stockholm.
Olle Björklund förklarar hur budgivningen går till och berättar om programserien.
Sommarens första auktion sänds i TV 1 nästa onsdag kl 18.40.

19.30 TV-nytt, vädret.

20.00 Bord. Färg. Sören Engelbrektson ser sig omkring i vår vardagsmiljö.

20.30 Insyn.

21.00 Morgondagg. Delvis färg.
Fransk kortfilm av Jean Dasque om ett möte i krigets Vietnam med Bob Asklöf och Hong Mai Thomas i rollerna.

21.10 Larm till sektion D. Färg. Engelsk serie om vetenskapliga experiment som kan bli farliga för människans miljö. 5. Se i syne.
John Ford, Simon Oates, Robert Powell, Joby Blanshard, William Lucas och Richard Hurndall. Ett program från BBC.

22.00 TV-nytt, vädret.
NU-teater. Färg.

22.05—23.00 Den tunna hinnan som sprakar av färg av Sven Fagerberg. En kärlekshistoria knyter samman en dialog om bl a de världsomspännande företagens alltmer dominerande roll. Regi. I. Leijonborg.
Eva Thölin och Keve Hjelm.
I anslutning till pjäsen följer ett samtal mellan statsminister Olof Palme och Hans Dahlberg.

TELEVISION 2

18.30 Att bo... det kan man göra i mycket och på många sätt. Bilder från hela världen ur Sveriges Radios arkiv.

18.55 Vädret, meddelanden.

19.00 TV-nytt.

19.10 Rapport.

19.30 Fyrtornet och Släpvagnen presenteras av Torsten Jungstedt.

20.00 Vid Västerhavets vågor — dansk långfilm från 1927 med Fyrtornet och Släpvagnen. Regi: Lau Lauritzen Sr.
Carl Schenström och Harald Madsen samt Jörgen Lund, Kate Fabian, Karin Nellemose, Petrine Sonne och Erling Schröder.

21.10 Håll dig igång! Sommaraktiviteter från Erstaviksbadet med Bengt Bedrup.

21.25 TV-nytt.

21.30 Vi i Norden: Färöarna. Färg. Reportage från en utpost i Atlanten.

22.00—22.40 Måste det göra ont? Om smärtlindring vid förlossning. Gun Allroth.

TV | Onsdag

17.45 Simskolan med Gösta Blomqvist 3.

18.00 TV-nytt, meddelanden.

18.05 Affe — en liten apas äventyr med vännen Roger.

18.30 Akutfall. Färg. Amerikansk serie om fem unga läkare vid ett stort sjukhus. 8. Biljardspelaren.

19.20 Nummerlotteriet. Färg. Direkt från dragningen.

19.30 TV-nytt, vädret.

20.00 Tekniskt magasin. Färg. Erik Bergsten.

20.30 De vita hästarna. Färg. Om den spanska hovridskolan i Wien. Anders Gernandt.

20.50 Ralph Erskine. Färg. En film av Pål-Nils Nilsson om arkitektens ansvar som formgivare av vårt framtida samhälle.

21.20 Sjung med Egon! Allsångsprogram med Egon Kjerrman, manskör och orkester.

21.30 Panorama.

22.00 TV-nytt, vädret, sport.

22.20—0.10 Gasljus — amerikansk filmthriller från 1944 med Ingrid Bergman. Regi: George Cukor. I rollerna: Ingrid Bergman, Charles Boyer, Joseph Cotten, Dame May Whitty och Angela Lansbury.

TELEVISION 2

18.30 Ögonblick. Färg. Skämt och allvar i skön blandning. Programserie i nio avsnitt för hörselskadade barn. Del 3.

18.55 Vädret, meddelanden.

19.00 TV-nytt.

19.10 Rapport.

19.30 Flugan. Färg. Föreställning från Tjeckoslovakien efter Maupassants novell Mouche. Regi: J. Herz. I rollerna: Jan Plichtova, Frantisek Velecky, Milan Lasica, Julius Satinsky, Lubos Zahon och Peter Debnar.
Flugan är en berättelse om fem unga män som tar dagen som den kommer och om flickan i deras liv.
Flugan tilldelades 1:a pris vid TV festivalen i Monte Carlo 1970.

20.35 Håll dig igång — sommaraktiviteter från Erstaviksbadet med Bengt Bedrup.

20.50 TV-nytt.

20.55 Direkt — aktuellt reportage.

21.25—21.50 Cissi 12 år — den andra filmen av fyra om barnen i ett höghus vid Hagsätra torg, söder om Stockholm.

TV | Torsdag

18.00 TV-nytt, meddelanden.

18.05 Den blå måsen. Färg. Jugoslavisk äventyrsserie om en pojke i en fiskeby vid Adriatiska havet. 6. Vedergällning.

18.30 Först dö och sedan... Program av Per Ragnar om återfödelse, reinkarnation. Medverkande bl a kyrkoherde Margit Sahlin, överläk. Werner Duvernois och skådespelare.

19.00 Fablernas värld. Färg. Två nya djur kommer till Skogen Med Alla Djuren.

19.05 Film om Frödings sjukdomsdikt av Tone Bengtsson. Färg.

19.30 TV-nytt, vädret.

20.00 Sofiaflickorna. Färg.
Sofiaflickorna framför Sjöhistoriska museet i Stockholm

20.25 Stopp. Färg. Ett program från Trafikgruppen.

20.30 Det händer i ettan. Färg. Nytt om TV 1 och program som kommer.

20.40 Jag var Arsene Lupins pappa — Maurice Leblanc, författare till Arsene Lupin.

21.30 Du Pré — Barenboim. Färg.
Beethovens Sonat i A-dur op. 69 spelas av paret Jacqueline du Pré violoncell, och Daniel Barenboim piano.

22.00 TV-nytt, vädret.

22.05—22.45 OBS! Sammanträde pågår — TV-pjäs av P.C. Jersild. Regi: B. Lagerkvist. I rollerna: Monica Nielsen, Gösta Ekman, Fritiof Billquist, Willie Sjöberg, Gunnar Nielsen, Karl-Erik Flens, Bertil Norström och Heinz Hopf.

TELEVISION 2

18.30 Magnus — film av Hans Petersson och Berndt Klyvare. 2. Ekorrar är besvärliga. Textat för hörselskadade.

18.55 Vädret, meddelanden.

19.00 TV-nytt.

19.10 Rapport.

19.30 Barlows män — engelsk serie om en polisstyrka på specialuppdrag med bl a Stratford Johns.

20.20 Fimpa med tvåan. Färg. 9. En sammanfattning.

20.25 Håll dig igång! — sommaraktiviteter i Erstaviksbadet med Bengt Bedrup.

20.40 Vykortet — liten turistisk underhållning med Gunnel Sporr, Anita Wall, Olle Andersson, Stig Grybe, Leppe Sundewall samt Mats Olssons orkester. Carl-Uno Sjöblom leder.

21.25 TV-nytt.

21.30—22.05 Sätt pinnen i mitten Affe — bland vagabonder och stugtältare i Falsterbo.

TV | Fredag

17.00 Den stora utflykten eller Vem har snott midsommarkransen? Färg. Underhållning för hela familjen med Finn Alberth, Lasse Berghagen, Svenne Hedlund, Annifrid Lyngstad m fl.

17.55 Helgmålsringning. Färg. Från Järvsö kyrka i Hälsingland.

18.00 TV-nytt, meddelanden.

18.05 Picolo — den lille målaren.

18.10 Gräshoppornas ö. Färg. Smarty (12), Toughy (9) och Mouse (7) på upptäcktsfärd långt borta. 11. Gräshoppsdrycken.

18.25 Fablernas värld. Färg. Bröderna Bäver.

18.30 Kejsarinnans kurir. Färg. Österrikisk äventyrsberättelse i historisk 1700-talsmiljö. 8. En preussare i Wien. I rollerna: Klausjürgen Wussow, Matthias Grimm, Volkert Kraeft och Christine Buchegger.

18.55 Var med och bjud. Färg. Fynd ur svenska folkets gömmor presenteras och salubjuds inför onsdagens auktion i TV 1.

19.00 Ett lämmelär. Färg. Naturfilm av Bo Nyborg.

19.30 TV-nytt, vädret.

20.00 Midsommardans i huset. Färg. Yngve Forsells ork. med Ann-Christin Hedmark, Liz Lundberg och Philip Minton. Gästartist: Roger Jonsson.

20.30 Motiv med musik. Färg. Kortfilm av Per-Ake Blidegård och Roland Sjögren.

20.40 I sanningslandets gränsmarker. Färg. Återbesök i det märkliga området på Nordkalotten.

21.20 Hambodiskoteket. Färg. Go-go-flickor, gammeldansare och låtar med sug.

21.30 Monica — Monica! Färg. Zetterlund—Dominique, Bäska Droppar och musik på svenska.

22.00 TV-nytt, vädret.

22.05—23.00 Om sommaren sköna... Färg. Litet efterspel med träflöjtsklanger och udda tankar innan solen vänder.

TELEVISION 2

18.30 Pjäl, gnäll och ämmel med Skäggmanslaget, Finn Zetterholm och andra hejiga spelare.

18.55 Vädret, meddelanden.

19.00 TV-nytt.

19.10 Konsten att bli 150 år. Färg. Engelskt reportage om de vitala åldringarna i Georgien.

19.30 Gammeldans från Bollnästorget. Färg. Bosse Larsson bjuder på midsommardans med Berit Bohm, Sten Nilsson, Eric Öst m fl. Kapellmäst. Gnesta-Kalle.

20.00 Har världsdelarna suttit ihop? Färg.
Engelskt reportage om den sk kontinentaldriftsteorin.

20.50 TV-nytt.

20.55 Rosengården. Färg. TV-teater efter en novell av M. Babits. En ungersk komedi om svårigheten att undgå att bli gift. Regi: L. Ranody. I rollerna: Klari Tolnay, Laszlo Tahi Toth, Andrea Drahota, Antal Pager, Manyi Kiss, Karoly Kovacs.

22.05 Midsommardans från Solliden. Färg. Walldoffs ork. med Lill-Arne Söderberg, Brita Borg, Agneta Fältskog, Björn Ulvaeus, Benny Anderssson, Artie Shephard, Leppe Sundewall, Git Sköld m fl. Koreograf: Joel Schnee. Programled. L. Eek.

Nöd, sjukdomar och krig, drabbar barnen hårdast!
RÄDDA BARNEN
pgnr **900100**, Sthlm 5